

ΚΑΤΑ ΜΩΔΜΕΘ ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

Ἄ. Π. Π. Δουκὸς οὐκ
ἐν Κορυδαλλῶνι

Γόπαρόν βόρειον εὐκταῖον ἀντιπρὸς γῆτον
πρόχρηστος βασιλεὺς ἡμῶν πύριος Ἰωάννης. Καὶ
εὐχθὸς, ὅτι ἔσσει ἀνομιάνε διὰ τὸ βασιλῆα
ἐκὸς ἀρχαῖος Ἰωάννης Μεταχρῆς, γίθει ἀτξ ἡσο
ὑπὸ τὸν ἔθρονον εἰνονεμα. μετὰρῶν τε
αἱ ποινὴν γῆτον ὑπὸ Μετῆλις ἢ Σιγίχας
παρῶν τε ἢ ἐκχαριστοῦν. καὶ
θεοσεβῆς ἀὐθενόσπασε
Μετδοβχαρίας πύριος
Ἰωάννης Βασίλης
Βεβόδα. τ

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ
ΑΘΗΝΑΙ 1992

ΚΑΤΑ ΜΩΑΜΕΘ ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΚΑΤΑ ΜΩΔΜΕΘ ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ

ΑΧΛΕ' ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ ΠΡΩΤΗ ΕΙΣ ΜΟΛΔΟΒΛΑ
ΧΙΑΝ. ΤΟ ΠΑΡΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΣΥΝΘΕΣΕΝ ΕΙΣ
ΕΛΛΗΝΙΚΗΝ ΓΛΩΤΤΑΝ Ο ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΣ ΒΑΣΙ
ΛΕΥΣ ΗΜΩΝ ΚΥΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΝΤΑΚΟΥΖΗ
ΝΟΣ ΟΠΟΥ ΥΣΤΕΡΟΝ ΩΝΟΜΑΣΘΗΚΕ ΔΙΑ ΤΟΥ
ΘΕΙΟΥ ΚΑΙ ΑΓΓΕΛΙΚΟΥ ΣΧΗΜΑΤΟΣ ΙΩΑΝΝΑΦ
ΜΟΝΑΧΟΣ. ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΑΤΪ' ΧΡΟΝΟΥΣ ΑΠΟ
ΤΗΝ ΕΝΣΑΡΚΟΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΝ. ΜΕΤΕΦΡΑ
ΣΘΗ ΔΕ ΕΙΣ ΚΟΙΝΗΝ ΓΛΩΤΤΑΝ ΥΠΟ ΜΕ
ΛΕΤΙΟΥ ΤΟΥ ΣΥΡΙΓΟΥ ΜΕ ΠΑΡΑ
ΚΙΝΗΣΙΝ ΤΟΥ ΕΚΛΑΜΠΡΟ
ΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΘΕΟ

ΣΕΒΕΣΤΑ

ΤΟΥ

Α

Υ

Θ

Ε

ΝΤΟΣ

ΠΑΣΗΣ ΜΟΛΔΟΒΛΑΧΙΑΣ

ΚΥΡΙΟΥ

ΙΩ

Α

Ν

Ν

ΟΥ

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΒΟΕΒΟΝΔΑ

ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΝ ΙΔΡΥΜΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΑΘΗΝΑΙ 1992

ΣΕΒΗΣ ΕΙΣ ΒΑΘΟΣ ΚΑΚΩΝ ΕΜΠΕΣΩΝ ΚΑΤΑΦΡΟΝΕΙ,» ΦΗΣΙΝ Ο ΘΑΤΜΑΣΙΟΣ ΣΟΛΟΜΩΝ. ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΣΕΒΕΣΤΕΡΟΣ ΜΩΑΜΕΘ; ΠΟΙΟΝ ΔΕ ΒΑΘΟΣ ΚΑΚΩΝ, ΜΑΛΛΟΝ ΔΕ ΣΚΟΤΟΣ, ΕΙΣ Ο ΟΥΚ ΕΝΕΠΕΣΕΝ Ο ΔΥΣΤΗΝΟΣ ΟΥΤΟΣ; ΚΑΙ ΓΑΡ ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΑΛΛΩΝ ΠΛΑΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΤΕΡΑΤΩΝ ΨΕΥΔΩΝ ΕΠΙΠΛΑΣΣΕΤΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑΝ ΑΘΕΣΜΟΝ ΘΕΩΡΙΑΝ, ΕΧΟΥΣΑΝ ΕΠΙ ΛΕΞΕΩΣ ΟΥΤΩΣ ΕΝ ΤΩ ΚΕΦΑΛΑΙΩ ΤΩΝ ΤΙΩΝ ΙΣΡΑΗΛ.

Α. ΑΙΝΟΣ ΤΩ ΠΟΙΗΣΑΝΤΙ ΔΙΕΛΘΕΙΝ ΤΟΝ ΔΟΥΛΟΝ ΑΥΤΟΥ ΕΝ ΜΙΑ ΝΥΚΤΙ ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΥΚΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΛΑΡΑΜ, Ο ΕΣΤΙΝ ΟΙΚΟΣ ΜΑΚΚΕ, ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΠΟΡΡΩΤΑΤΟΥ ΕΥΚΤΗΡΙΟΥ, Ο ΕΣΤΙΝ ΟΙΚΟΣ ΑΓΙΟΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ, ΗΝ ΕΥΛΟΓΗΣΑΜΕΝ. Ο ΜΑΧΟΤΜΕΤ ΕΝ ΜΙΑ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ, ΜΕΤΑ ΤΟ ΨΑΛΛΕΙΝ ΑΥΤΟΝ ΤΗΝ ΕΩΘΙΝΗΝ ΩΡΑΝ ΑΥΤΟΥ, ΕΙΠΕ ΤΟΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ, «Ω ΥΜΕΙΣ ΑΝΘΡΩΠΟΙ, ΚΑΤΑΝΟΗΣΑΤΕ, ΧΘΕΣ ΜΕΤΑ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΝΑΙ ΜΕ ΤΜΩΝ, ΗΛΘΕ ΠΡΟΣ ΜΕ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΕΣΧΑΤΗΝ ΕΣΠΕΡΙΝΗΝ ΨΑΛΜΩΔΙΑΝ,

ριον, όπου εύρίσκεται πολλά μακράν ἀπ' ἐκεῖνον, καὶ ὀνομάζεται σπήτι ἅγιον τῆς Ἱερουσαλήμ, τὴν ὁποίαν εὐλογήσαμεν. Ὁ Μωάμεθ μίαν τῶν ἡμερῶν ἀφ' οὗ ἔψαλε τὴν ὥραν τοῦ ταχυινῆν, εἶπε τῶν ἀν[θρώπων]· ὦ ἐσεῖς ἀν[θρώποι], καταλάβετε, ἐχθὲς ὡσὰν ἐσηκώθηκα ἀπὸ σαῶ, ἦλθεν εἰς ἐμένα ὁ Γαβριήλ, ὕστερα ἀπὸ τὴν βραδινὴν ψαλμωδίαν τὴν ὕστερην, καὶ εἶπε μου· ὦ Μωάμεθ, ὁ Θεός 7

θαυμάσιος Σολομών λέγει, πῶς ἓνας ἀσεβῆς, ὡσὰν πέση εἰς τὸ βάθος τῶν κακῶν, καταφρονεῖ καὶ ἀπελπίζεται τὴν σωτηρίαν του. Καὶ ποῖος ἐστάθηκεν ἀσεβέστερος ἀπὸ τὸν Μωάμεθ; Καὶ πόσον εἶναι τὸ βάθος τῶν κακῶν καὶ τί λογιῆς τὸ σκότος, εἰς τὸ ὁποῖον ἔπεσεν ὁ ταλαίπωρος τοῦτος; Διατὶ μαζὶ μὲ τὰ ἄλλα πλάσματα καὶ ψεύματα ἐπλασεν καὶ τὴν παροῦσαν ἄνομον ὀπτασίαν, ἣ ὁποῖα λέγει τέτοιας λογιῆς εἰς τὸ κεφάλαιον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Ἔπαινος εἰς τὸν θεόν, ὁποῦ ἔκαμε τὸν δοῦλον του νὰ περάσῃ εἰς μίαν νύκτα ἀπὸ τὸν εὐκτῆριον ναὸν τοῦ Ἐλαράμ, ὁποῦ εἶναι τὸ σπήτι τοῦ Μεκέ, ἕως εἰς τὸν ἄλλον τὸν ναὸν τὸν εὐκτῆ-

σὲ προστάσσει νὰ ὑπάγῃς ἐκεῖ νὰ τὸν ἰδῆς. Καὶ ἐγὼ τοῦ εἶπα· ᾧ, καὶ ποῦ νὰ ὑπάγω ἐγὼ νὰ τὸν ἰδῶ; Καὶ εἶπεν ὁ Γαβριήλ· εἰς τὸν τόπον ὁποῦ εἶναι. Καὶ ἔφερε μου ἓνα ζῶον μεγαλύτερον ἀπὸ ἓνα Γάδαρον, μὰ μικρότερον ἀπὸ Μουλλάρι, καὶ τὸ ὄνομά του Μπεράκ, καὶ εἶπε μου· ἀνάβαινε εἰς τοῦτο, καὶ τρέχε ἕως τὸν ἅγιον οἶκον. Καθὼς ἐγὼ ἐννοιάζομουν νὰ ἀναβῶ εἰς αὐτό, ἔφυγε τὸ κτήνος. Καὶ λέγει του ὁ Γαβριήλ· στάσου καλά, καὶ ὁ Μωάμεθ εἶναι ὁποῦ σὲ θέλει καβαλλικεύσει. Καὶ ἀπεκρίθη τὸ ζῶον· τάχα διὰ τοῦτο ἐπέμφθηκε; Καὶ λέγει του ὁ Γαβριήλ· ναί. Τότε λέγει τὸ ζῶον· δὲν θέλω τὸν ἀφήσει νὰ ἀναβῆ ἀπάνω μου, ἂν δὲν παρακαλέσῃ προτῆτερα τὸν Θ[εὸ]ν διὰ ἐμένα. Καὶ ἐγὼ ἐπαρακάλεσα τὸν Θ[εὸ]ν μου διὰ τὸ ζῶον, καὶ ἐκαβαλλίκευσά το, καὶ ἐπεριπάτει, καθήμενος ἐγὼ ἀπάνω του, μὲ δρόμον λεπτόν, καὶ ἐστήριξε τὸ ὀνύχι τοῦ ποδαρίου του εἰς τὸν ὀρίζοντα τῶν ὀμματίων του. Καὶ ἔτιξη ἤλθα εἰς τὸ ἅγιον σπήτι εἰς ὀλιγώτερην ὥραν, παρὰ ὅσον νὰ ρίψῃ τινὰς τὴν πέτραν. Καὶ ἦτον μαζί μου καὶ ὁ Γαβριήλ. Καὶ ἔφερε με εἰς ἓνα χάσμα εἰς τὸ ἅγιον σπήτι εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ, καὶ λέγει μου·
8 κατάβα, διατὶ ἀπὸ τὴν πέτραν τούτην θέλεις ἀναβῆ εἰς τὸν οὐ[ρα]-

ΚΑΙ ΕΠΙΕ ΠΡΟΣ ΜΕ, Ω ΜΩΑΜΕΘ, ΕΝΤΕΛΛΕΤΑΙ ΣΟΙ Ο ΘΕΟΣ ΕΠΙΣΚΕΨΑΣΘΑΙ ΑΥΤΟΝ. Ω ΕΙΠΟΝ, ΚΑΙ ΠΟΤ ΑΥΤΟΝ ΕΠΙΣΚΕΨΟΜΑΙ; ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ, ΕΝ ΤΩ ΤΟΠΩ ΟΠΟΤ ΕΣΤΙ. ΚΑΙ ΗΓΑΓΕ ΜΟΙ ΚΤΗΝΟΣ ΜΕΙΖΟΝ ΜΕΝ ΟΝΟΥ, ΕΛΑΤΤΟΝ ΔΕ ΗΜΙΟΝΟΥ, ΚΑΙ ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΑΥΤΟΥ ΕΜΠΑΡΑΚ. ΚΑΙ ΕΠΙΕ ΜΟΙ, ΑΝΑΒΑΙΝΕ ΤΟΥΤΩ, ΚΑΙ ΕΛΑΤΝΕ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ. ΚΑΙ ΩΣ ΕΦΡΟΝΤΙΖΟΝ ΑΝΑΒΑΙΝΕΙΝ, ΕΦΥΓΕ ΤΟ ΚΤΗΝΟΣ. ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ ΑΥΤΩ, ΙΣΤΑΣΟ ΑΣΦΑΛΩΣ, Ο ΜΑΧΟΥΜΕΤ ΓΑΡ ΕΣΤΙΝ Ο ΣΕ ΒΟΤΛΟΜΕΝΟΣ ΑΝΑΒΗΝΑΙ. ΚΑΙ ΑΠΕΚΡΙΘΗ ΤΟ ΚΤΗΝΟΣ, ΜΗ ΤΙΠΕΡ ΑΥΤΟΥ ΑΠΕΣΤΑΛΗΝ; ΑΠΕΚΡΙΘΗ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ, ΝΑΙ. ΚΑΙ ΕΠΙΕ ΤΟ ΚΤΗΝΟΣ, ΟΤ ΣΥΓΧΩΡΗΣΩ ΑΥΤΩ. ΑΝΑΒΗΝΑΙ, ΕΙ ΜΗ ΠΡΟΤΕΡΟΝ ΤΙΠΕΡ ΕΜΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΔΕΗΘΕΙΗ. ΕΓΩ ΔΕ ΕΔΕΗΘΗΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΜΟΥ ΤΙΠΕΡ ΤΟΥ ΚΤΗΝΟΥΣ, ΕΠΕΒΗΝ ΤΕ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΠΑΤΕΙ ΕΠΙΚΑΘΗΜΕΝΟΥ ΜΟΥ ΠΟΡΕΙΑ. ΛΕΠΤΗ, ΕΠΕΣΤΗΡΙΖΕ ΤΕ ΤΗΝ ΧΛΗΝ ΤΟΥ ΠΟΔΟΣ ΕΝ ΤΩ ΟΡΙΖΟΝΤΙ ΤΗΣ ΟΨΕΩΣ ΑΥΤΟΥ. ΚΑΙ ΟΥΤΩΣ ΗΛΘΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΤΟΝ ΑΓΙΟΝ ΕΝ ΕΛΑΤΤΟΝΙ ΔΙΑΣΤΗΜΑΤΙ, Ἡ ΟΣΟΝ ΛΙΘΟΥ ΒΟΛΗ ΤΕΛΕΣΘΕΙΗ. ΗΝ ΔΕ ΚΑΙ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΕΤ' ΕΜΟΥ, ΚΑΙ ΗΓΑΓΕ ΜΕ ΕΙΣ ΑΠΟΡΡΩΓΑ ΕΝ ΤΩ ΟΙΚΩ. ΤΩ ΑΓΙΩ, ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ. ΚΑΙ ΕΠΙΕ ΜΟΙ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ, ΚΑΤΑΒΗΘΙ, ΟΤΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΕΤΡΑΣ ΤΑΤΤΗΣ ΑΝΑΒΗΣΗ.

τὸν ὀρίζοντα τῶν ὀμματίων του. Καὶ ἔτιξη

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ· ΚΑΙ ΚΑΤΕΒΗΝ. ΚΑΙ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ ΗΣΦΑΛΙΣΑΤΟ ΜΕΤΑ ΚΤΚΛΟΥ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΠΟΡΡΩΓΑ ΤΟ ΚΤΗΝΟΣ ΤΟ ΕΜΠΑΡΑΚ, ΚΑΙ ΕΒΑΣΤΑΣΕ ΜΕ ΕΝ ΤΟΙΣ ΩΜΟΙΣ ΑΥΤΟΥ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ· ΚΑΙ ΟΤΕ ΗΛΘΟΜΕΝ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ, ΕΚΡΟΥΣΕ ΤΗΝ ΟΥΡΑΝΟ ΓΑΒΡΙΗΛ, ΕΡΡΗΘΗ ΤΕ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ, ΤΙΣ ΕΙ; ΑΠΕΚΡΙΘΗ ΤΕ, ΕΓΩ ΕΙΜΙ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ. ΕΡΡΗΘΗ ΤΕ ΠΑΛΙΝ ΑΥΤΩ, ΚΑΙ ΤΙΣ ΕΣΤΙ ΜΕΤΑΣΟΥ; ΑΠΕΚΡΙΘΗ, Ο ΜΑΧΟΥΜΕΤ. ΕΠΙΕ ΔΕ Ο ΘΥΡΩΡΟΣ, ΜΗ ΤΙΠΕΡ ΤΟΥΤΟΥ ΗΝ Η ΑΠΟΣΤΟΛΗ; ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ, ΝΑΙ. ΚΑΙ ΗΝΟΙΞΕΝ ΗΜΙΝ ΤΗΝ ΠΥΛΗΝ, ΚΑΙ ΕΙΔΟΝ ΕΘΝΟΣ ΑΓΓΕΛΩΝ, ΚΑΙ ΔΙΣ ΚΑΜΨΑΣ ΤΙΠΕΡ ΑΥΤΩΝ ΤΑ ΓΟΝΑΤΑ, ΕΞΕΧΕΟΝ ΠΡΟΣΕΤΧΗΝ· ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΑΥΤΑ ΕΛΑΒΕ ΜΕ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ, ΚΑΙ ΗΓΑΓΕ ΜΕ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ. ΗΝ ΔΕ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ ΤΩΝ ΔΥΟ ΜΕΣΩΝ ΟΥΡΑΝΩΝ ΟΔΟΣ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΩΝ ΕΤΩΝ. ΚΑΙ ΩΣΠΕΡ ΠΡΩΤΟΝ ΕΚΟΥΣΕ ΤΗΝ ΟΥΡΑΝΟΝ, ΚΑΙ ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΓΕΓΟΝΕΝ ΑΥΤΩ, ΟΥΤΩ ΚΑΙ ΜΕΧΡΙΣ ΕΒΔΟΜΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΤΑ ΠΑΝΤΑ ΓΕΓΟΝΕΝ ΟΜΟΙΑ. ΕΝ ΤΩ ΕΒΔΟΜΩ ΟΥΡΑΝΩ ΔΙΑΓΡΑΦΕΙ ΙΔΕΙΝ ΛΑΟΝ ΑΓΓΕΛΩΝ, ΤΟ ΜΗΚΟΣ ΕΝΟΣ ΕΚΑΣΤΟΥ ΠΟΛΛΩ ΧΙΛΙΟΠΛΑΣΙΟΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ, ΑΦ' ΩΝ ΤΙΣ ΕΙΧΕΝ ΕΠΤΑΚΟΣΙΑΣ ΧΙΛΙΑΔΑΣ ΚΕΦΑΛΑΣ, ΚΑΙ ΕΝ ΕΚΑΣΤΗ ΚΕΦΑΛΗ ΕΠΤΑΚΟΣΙΑΣ ΜΥΡΙΑΔΑΣ ΣΤΟΜΑΤΑ, ΚΑΙ ΕΝ ΕΚΑΣΤΩ ΣΤΟΜΑΤΙ ΧΙ-

λα ἕως εἰς τὸν ἕβδομον οὐ[ρα]νόν, εἰς τὸν ὁποῖον εἶδα λαὸν πολλὸν τῶν ἀγγέλων. Καὶ ἦτον καθ' ἑνὸς τὸ μᾶκρος του χίλιαις φοραῖς μεγαλύτερον ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἓνας εἶχεν ἑπτακόσιαις χιλιάδες κεφαλαῖς, καὶ εἰς πᾶσα κεφαλὴν ἑπτακόσιαις μυριάδες στόματα, εἶναι δὲ πᾶσα μυριάδα δέκα χιλιάδαις, καὶ εἰς κάθε στόμα εἶχε

νόν. Καὶ ὁ Γαβριήλ ἐβεβαίωσε τὸ Μπεράκ εἰς τὸ χάσμα ἐκεῖνο μὲ ἓνα κύκλον, καὶ ἐβάσταζέ με εἰς τοὺς ὤμους του ἕως εἰς τὸν οὐ[ρα]νόν. Καὶ ἀφ' οὗ ἐφθάσαμεν εἰς τὸν οὐ[ρα]νόν, κτυπᾷ ὁ Γαβριήλ τὴν πόρταν καὶ λέγουσί του· ποῖος εἶσαι; Ἀπεκρίθηκεν· ἐγὼ εἶμαι ὁ Γαβριήλ. Ἐρωτοῦσιν τὸν πάλιν· καὶ ποῖος εἶναι μετ' ἐσένα; Ἀπεκρίθηκε καὶ εἶπε, πῶς εἶναι ὁ Μωάμεθ. Καὶ λέγει του ὁ πορτάρης· καὶ τάχα δι' αὐτὸν ἐπέμφθηκες ἀπὸ τὸν Θ[εὸ]ν; Λέγει ὁ Γαβριήλ· ναί. Καὶ τότε μᾶς ἀνοίγει τὴν πόρταν, καὶ εἶδα περιμάζωμα τῶν ἀγγέλων, καὶ κλίνω δύο φοραῖς τὰ γόνατά μου, καὶ κάμνω προσευχήν. Καὶ τότε με παίρνει ὁ Γαβριήλ, καὶ φέρνει με εἰς τὸν δεύτερον οὐ[ρα]νόν, καὶ ἦτον τὸ διάστημα ἀνάμεσα εἰς τοὺς δύο οὐ[ρα]νοὺς στρατα πεντακοσίων χρονῶν. Καὶ καθὼς πρῶτα ἐκτύπησε τὴν πόρταν καὶ τοῦ ἀπεκρίθηκασι, τέτοιας λογῆς ἐγένηκεν ὁμοίως εἰς ὅ-

λα ἕως εἰς τὸν ἕβδομον οὐ[ρα]νόν, εἰς τὸν ὁποῖον εἶδα λαὸν πολλὸν τῶν ἀγγέλων. Καὶ ἦτον καθ' ἑνὸς τὸ μᾶκρος του χίλιαις φοραῖς μεγαλύτερον ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον, ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἓνας εἶχεν ἑπτακόσιαις χιλιάδες κεφαλαῖς, καὶ εἰς πᾶσα κεφαλὴν ἑπτακόσιαις μυριάδες στόματα, εἶναι δὲ πᾶσα μυριάδα δέκα χιλιάδαις, καὶ εἰς κάθε στόμα εἶχε

χιλίας ἐπτακόσιαις γλώσσαις, ὅπου ὑμνούσασι τὸν Θεὸν με ἐπτακόσιαις χιλιάδες ἰδιώματα. Καὶ εἶδα ἓνα ἄγγελον, καὶ ἔκλαιε, καὶ εἶπα· τίς εἶναι ἡ ἀφορμὴ τοῦ θρήνου; Καὶ εἶπεν· ἡ ἁμαρτία. Καὶ ἐπαρακάλεσα διὰ λόγου του. Καὶ ἔτζη ὁ Γαβριήλ με ἐπαράδωκεν εἰς ἄλλον ἄγγελον, καὶ ἐκεῖνος πάλιν εἰς ἄλλον κατὰ τάξιν, ἕως ὅπου ἦλθα καὶ ἐστάθηκα ὀμπροστά εἰς τὸν Θεὸν ἐκεῖ εἰς τὸ βῆμα του. Καὶ ἄπλωσέ μου ὁ Θεός με τὴν χέρα του ἀνάμεσα εἰς τοὺς ἄγγελους, καὶ ἡ ψυχρότης τῆς χειρὸς του ἐπέρασεν ἕως εἰς τὸν αἰμναλὸν τῆς ῥάχης μου. Καὶ εἶπε μου ὁ Θεός· ἔβαλα εἰς ἐσένα καὶ εἰς τὸν λαόν σου εὐχαῖς. Καὶ καταβαίνωντας ἐγὼ εἰς τὸν τέταρτον οὐρανόν, με ἐσυμβούλευσεν ὁ Μωϋσῆς νὰ στρέψω διὰ νὰ ἐλαφρύνω τὸν λαόν, διατὶ δὲν ἔφθανεν εἰς τόσην εὐχὴν, ἥ γουν δὲν ἠμπορεῖ νὰ σηκώσῃ τόσον βαρὺν νόμον. Καὶ τὴν

10

πρώτην φορὰν ὅπου ἔστρεψα, τοὺς ἐπῆρα ἄνεσιν δέκα εὐχῶν, ὁμοίως καὶ ὡς τὴν τετάρτην φορὰν, καὶ εἰς τὸ πέμπτον στρέψιμον τόσον ἦλθα εἰς ὀλίγαις εὐχαῖς, ὅπου ἀπομείνασι πολλὰ ὀλίγαις. Καὶ ὁ Μωϋσῆς μοῦ εἶπε, πῶς ὁ λαὸς νὰ μὴν ἠμπορῇ νὰ σηκώσῃ μηδὲ τόσον, μὰ νὰ στρέψω πάλιν νὰ κάμω εὐχαῖς, διὰ νὰ τοὺς δώσῃ ὁ Θεὸς περισσότεραν ἄνεσιν. Ἐγὼ ἐντράπηκα νὰ ἀναβῶ πάλιν, διατὶ ἤμουν τόσαις φοραῖς ἀνε-

ΛΙΑΣ ΕΠΤΑΚΟΣΙΑΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΑΙΝΟΥΣΑΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΠΤΑΚΟΣΙΟΙΣ ΜΤΡΙΑΔΩΝ ΙΔΙΩΜΑΣΙ. ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΒΛΕΨΕΝ ΕΝΑ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ ΘΡΗΝΟΤΝΤΑ, ΚΑΙ ΕΖΗΤΗΣΕ ΤΗΝ ΑΙΤΙΑΝ ΤΟΥ ΘΡΗΝΟΥ ΑΥΤΟΥ· ΚΑΙ ΑΠΕΚΡΙΘΗ ΑΜΑΡΤΙΑΝ ΕΙΝΑΙ. ΑΥΤΟΣ ΔΕ ΕΔΕΗΘΗ ΥΠΕΡ ΑΥΤΟΥ. ΟΥΤΩ ΤΕ ΦΗΣΙΝ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ, ΠΑΡΕΘΕΤΟ ΜΕ ΑΓΓΕΛΩ. ΕΤΕΡΩ, ΚΑΚΕΙΝΟΣ ΑΛΛΩ, ΚΑΙ ΟΥΤΩΣ ΕΦΕΞΗΣ, ΜΕΧΡΙΣ ΕΣΤΗ ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΤΟΥ ΒΗΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ. ΚΑΙ ΗΨΑΤΟ ΜΟΥ Ο ΘΕΟΣ ΤΗ ΧΕΙΡΙ ΑΥΤΟΥ ΕΝ ΜΕΣΩ. ΤΩΝ ΩΜΩΝ, ΕΩΣ ΟΤ Η ΨΥΧΡΟΤΗΣ ΤΗΣ ΧΕΙΡΟΣ ΑΥΤΟΥ ΔΙΗΛΘΕ ΜΕΧΡΙ ΤΟΥ ΜΤΕΛΟΥ ΤΗΣ ΡΑΧΕΩΣ ΜΟΥ. ΚΑΙ ΕΙΠΕ ΜΟΙ Ο ΘΕΟΣ, ΕΠΙΕΘΗΚΑ ΣΟΙ ΚΑΙ ΤΩ ΛΑΩ. ΣΟΥ ΕΥΧΑΣ. ΚΑΤΑΒΑΝΤΙ ΔΕ ΜΟΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ ΟΥΤΡΑΝΟΝ ΣΤΝΕΒΟΥΛΕΤΣΕΝ Ο ΜΟΥΣΗΣ ΕΠΑΝΕΛΘΕΙΝ ΜΕ ΠΡΟΣ ΤΟ ΚΟΥΦΙΣΑΙ ΤΟΝ ΛΑΟΝ, ΜΗ ΟΝΤΑ ΔΥΝΑΤΟΝ ΕΞΑΡΚΕΙΝ ΤΟΣΑΤΤΗ. ΕΥΧΗ. ΚΑΙ ΤΗ ΠΡΩΤΗ. ΕΠΑΝΟΔΩ. ΕΛΑΒΟΝ ΑΝΕΣΙΝ ΑΠΟ ΔΕΚΑ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΕΠΑΝΟΔΟΥ. ΚΑΙ ΤΗ ΠΕΜΠΤΗ. ΕΠΑΝΟΔΩ. ΤΟΣΟΥΤΟΝ ΗΛΘΕΝ ΕΙΣ ΤΟ ΕΛΑΤΤΟΝ ΤΩΝ ΕΥΧΩΝ, ΩΣ ΟΛΙΓΑΣ ΕΝΑΠΟΜΕΙΝΑΙ. ΕΙΠΟΝΤΟΣ ΔΕ ΤΟΥ ΜΩΣΕΩΣ ΜΗΔΕ ΤΟΣΟΥΤΟΝ ΔΥΝΗΣΕΣΘΑΙ ΤΟΝ ΛΑΟΝ· ΕΓΩ ΔΕ ΑΙΣΧΥΝΘΕΙΣ ΩΣ ΤΟΣΑΤΤΑΚΙΣ ΑΝΑΒΑΣ, ΟΥΚ ΑΝΕΒΗΝ ΠΛΕΟΝ, ΑΛΛ' ΕΛΘΩΝ ΕΙΣ

ΤΟ ΕΜΠΑΡΑΚ, ΗΛΑΤΝΟΝ ΕΠΑΝΙΩΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΟΝ ΤΟΥ ΜΑΚΚΕ. ΤΟΥΤΩΝ ΔΕ ΠΑΝΤΩΝ ΧΡΟΝΟΣ ΕΛΑΤΤΩΝ ἢ ΤΟ ΔΕΚΑΤΟΝ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΝΥΚΤΟΣ» ΚΑΙ ΔΙΗΓΗΣΑΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΛΑΟΝ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ ΤΗΝ ΘΕΩΡΙΑΝ ΤΑΥΤΗΝ, ΑΠΕΣΤΗΣΑΝ ΑΠΟ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΑΥΤΟΥ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΟΛΛΑΙ ΛΕΞΑΝΤΕΣ ΑΥΤΩ, ΑΝΑΒΗΘΙ ΤΗ ΗΜΕΡΑ. ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΥΤΡΑΝΟΝ ΟΡΩΝΤΩΝ ΗΜΩΝ, ΩΣ ΑΝ ΙΔΩΜΕΝ ΤΟΥΣ ΣΥΝΑΝΤΗΣΑΝΤΑΣ ΣΟΙ ΑΓΓΕΛΟΥΣ. ΟΥΚ ΕΠΕΓΝΩΣ ΤΟ ΕΑΥΤΟΥ ΨΕΥΔΟΣ; ΚΑΙ ΕΙΠΕΝ Ο ΜΩΑΜΕΘ, ΑΙΝΕΣΙΣ ΤΩ ΘΕΩ. ΜΟΥ. ΜΗ ΑΛΛΟ ΤΙ ΕΙΜΙ ΕΓΩ ἢ ΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ; ΟΙ ΠΡΟ ΤΜΩΝ ΟΥΚ ΕΠΙΣΤΕΥΟΝ ΘΑΥΜΑΣΙΝ, ΟΥΔΕ ΤΜΕΙΣ ΠΙΣΤΕΥΕΤΕ ΘΑΥΜΑΣΙΝ, ΟΥΤΕ ΠΙΣΤΕΥΣΕΤΕ, ΕΙ ΜΗ ΔΙΑ ΞΙΦΟΥΣ. ΚΑΙ ΤΙ Δ' ΑΝ ΤΙΣ ΕΙΠΟΙ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΤΟΙΑΥΤΗΣ ΨΕΥΔΟΥΣ ΚΑΙ ΑΔΟΞΟΤΑΤΗΣ ΘΕΩΡΙΑΣ; ΕΞ ΑΥΤΟΥ ΓΑΡ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟΝ ΕΧΕΙ. ΑΥΤΟΣ ΓΑΡ ΕΣΤΙΝ Ο ΕΙΠΩΝ, ΟΤΕ ΕΚΤΑΙΕΤΟ ΑΦΡΙΖΩΝ ΤΠΟ ΤΟΥ ΠΑΘΟΥΣ, ΟΤΙ ΤΟΥ ΓΑΒΡΙΗΛ ΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΠΡΟΣ ΑΥΤΟΝ, ΑΠΕΣΤΑΛΜΕΝΟΥ ΠΑΡΑ ΘΕΟΥ ΔΗΘΕΝ, ΟΥΚ ΗΔΥΝΑΤΟ ΦΕΡΕΙΝ ΤΗΝ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΟΡΑΣΙΝ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΠΗΠΤΕΙΝ ΩΣΕΙ ΝΕΚΡΟΝ, ΤΟΥΣ ΔΕ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΥ ΛΟΓΟΥΣ ΑΚΟΥΕΙΝ, ΩΣΠΕΡ ΤΙΝΑ ΚΩΔΩΝΑ ΧΑΛΚΟΥΝ ΗΧΟΥΝΤΑ. Ο ΤΟΙΝΤΝ ΜΗ ΔΥΝΗΘΕΙΣ ΦΕΡΕΙΝ

εἰπῆ τινὰς διὰ τὴν τέτοιαν ψεύτικην καὶ δαιμονισμένην ὄπτασίαν καὶ ἀτιμοτάτην; Μὰ αὐτὸς ὁ ἴδιος τὴν φανερώνει ψεύτικην. Διατὶ αὐτὸς ὅταν τὸν ἐπίανε τὸ δαιμόνιον καὶ ἐκυλίετο ἀφρίζωντας, ἔλεγε, πῶς ἔστωντας καὶ νὰ ἔρχεται ὁ Γαβριήλ πρὸς αὐτὸν πεμπόμενος ἀπὸ τὸν Θεόν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὑποφέρει τὴν θεωρίαν τοῦ ἀγγέλου, καὶ διὰ τοῦτο νὰ ἔπεφτεν ὡσὰν νεκρός, καὶ τοὺς λόγους τῶν ἀγγέλων νὰ

11

βασμένος, καὶ δὲν ἀνέβηκα πλέον, μὰ ἦλθα εἰς τὸ Μπεράκ, καὶ ἀναβαίνω ἀπάνω καὶ ἔτρεχα εἰς τὸ σπήτι τοῦ Μεκέ. Καὶ ὁ καιρὸς ὅπου ἐξωδιάστηκεν εἰς τοῦτα ὅλα ἦτον ὀλιγότερος παρὰ τὸ δέκατον μέρος τῆς νυκτός. Καὶ διηγούμενος ὁ Μωάμεθ τὴν θεωρίαν αὐτὴν πρὸς τὸν λαὸν ἐχαῖνέψασιν ἀπὸ τὸν νόμον τοῦ χιλιάδες πολλαῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ λέγουσιν του· ἀνάβα τὴν ἡμέραν εἰς τὸν οὐρανὸν νὰ σὲ ἰδοῦμεν καὶ ἡμεῖς, νὰ ἰδοῦμεν καὶ τοὺς ἀγγέλους ὅπου σὲ ἀπαντυχαίνουσιν. Δὲν εἶναι τάχα φανερὰ τὰ ψεύματά σου; Καὶ ὁ Μωάμεθ ἀπεκρίθη· δόξα τῷ Θεῷ μου, μὴ τάχα νὰ εἶμαι ἐγὼ ἄλλο πρᾶγμα παρὰ ἓνας ἀνθρώπος, καὶ ὁ ἀπόστολός του; Οἱ προηγήτεροί σας δὲν ἐπιστεύασιν εἰς τὰ θαύματα, οὔτε ἐσεῖς πιστεύετε εἰς αὐτά, ἀλλὰ οὔτε θέλετε πιστεῦσαι ποτέ, παρὰ μόνον με τὸ σπαθί. Ταῦτα εἶναι τοῦ Μωάμεθ τὰ λόγια. Καὶ τί νὰ

τοὺς ἄκουεν ὡσάν μίαν
καμπάναν ὁποῦ νὰ κτυπᾷ.
Καὶ λοιπὸν ἐκεῖνος ὁποῦ
δὲν ἠμπόρεσε νὰ ὑποφέρει
ἐνὸς ἀγγέλου θεωρίαν,
πῶς ἐμπόρει νὰ ἰδῇ τὴν
λάμψιν τῶν τόσων ἀγγέ-
λων; Καὶ νὰ ἐξετάσῃ, νὰ
μετρήσῃ ταῖς τόσαις κεφα-
λαῖς τῶν ἀγγέλων, καὶ
ταῖς γλώσσαις ὁποῦ ἦτον
μέσα εἰς τὰ στόματά τους,
καὶ ταῖς διαφορετικαῖς
ἀλλαξιαῖς, καὶ ιδιώματα
τῶν ὕμνων τοῦ Θεοῦ; Δια-
τι δὲν λέγει τὸν ἑαυτὸν
του, πῶς νὰ εἶναι μεγαλί-
τερος ἀπὸ τὸν Γαβριήλ,
μὰ καὶ ἀπὸ ὄλους ἐκείνους
εἰς τοὺς ὁποίους δὲν ἠμ-
πορεῖ νὰ σέβῃ ὁ Γαβρι-
ήλ. Μὰ ἦτον τόσον μικρό-
τερος ἀπ' ἐκείνους, ὁποῦ
ἐπαράδιδε τὸν Μωάμεθ εἰς
ἄλλον ἀγγελοῦ μεγαλί-
τερον, καὶ ἐκεῖνος εἰς ἄλ-
λον, καὶ ἔτι ἀνέβηκεν εἰς
τὸ πλῆθος τῶν ἀγγέλων.
Καὶ πάλιν ἀνέβηκε πα-
ραπάνω ἀπ' αὐτούς, ὥστε
καὶ ἐσέβηκε μέσα εἰς τὸν
Θεόν, καὶ ἐσυντύχασιν
ἀλλήλους τους. Καὶ με-
τὸν τρόπον τοῦτον ὄχι μόνον δείχνει τὸν ἑαυτὸν του μεγαλίτερον ἀπὸ
ὄλους ἐκείνους, μὰ λέγει πῶς καὶ ἐπαρακάλεσε διὰ λόγου τους. Ἄφή-
νω νὰ εἰπῶ διὰ ἐκείνον τὸν μέγαν καὶ θεόπτην Μωϋσῆν, τὸν ὁποῖον
λέγει πῶς νὰ τὸν εἶδεν εἰς τὸν τέταρτον οὐρανόν, μὰ πῶς αὐτὸς νὰ
ἀνέβηκεν ἀπάνω καὶ ἀπὸ τὸν ἕβδομον, καὶ ἔφθασεν ἕως τὸν ἴδιον
Θεόν, καὶ ὠμίλησέ του. Ἀπέκει ἐκατάβηκεν εἰς τὸν τέταρτον οὐρανόν]-

ΕΝΟΣ ΑΓΓΕΛΟΥ ΟΠΤΑΣΙΑΝ, ΠΩΣ ΤΟΣΟΤΤΩΝ
ΑΓΓΕΛΩΝ ΑΥΤΗΝ ΗΔΥΝΗΘΗ ΘΕΑΣΑΣΘΑΙ;
ΠΕΡΙΕΡΓΑΣΑΣΘΑΙ ΤΕ ΚΑΙ ΜΕΤΡΗΣΑΙ ΤΑΣ
ΤΟΣΑΤΤΑΣ ΚΕΦΑΛΑΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ, ΤΑΣ
ΕΝΤΟΣ ΤΕ ΤΩΝ ΣΤΟΜΑΤΩΝ ΑΥΤΩΝ ΓΛΩΣ-
ΣΑΣ, ΑΛΛΑ ΔΗ ΚΑΙ ΤΑΣ ΔΙΑΦΟΡΟΥΣ ΕΝΑΛ-
ΛΑΓΑΣ ΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΤΜΝΩΝ ΤΟΥ
ΘΕΟΥ; ΜΗ ΜΟΝΟΝ ΓΑΡ ΤΟΥ ΓΑΒΡΙΗΛ ΜΕΙ-
ΖΟΝΑ ΕΙΝΑΙ ΛΕΓΕΙ ΕΑΥΤΟΝ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΠΑΝ-
ΤΩΝ ΕΚΕΙΝΩΝ, ΕΙΣ ΟΥΣ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ ΟΥΚ
ΕΙΧΕ ΠΑΡΕΙΣΔΥΣΙΝ. ΑΛΛΑ ΤΟΣΟΤΤΟΝ ΗΝ
ΑΠΟΔΕΩΝ ΕΚΕΙΝΩΝ, ΟΣΤΕ ΤΟΝ ΜΩΑΜΕΘ
ΑΥΤΟΝ ΕΤΕΡΩ. ΑΓΓΕΛΩ. ΠΑΡΑΔΟΥΝΑΙ, Ο Δ'
ΑΥΤΕΤΕΡΩ, ΚΑΙ ΕΦΕΞΗΣ ΑΛΛΩ, ΚΑΙ ΟΤΤΩΣ
ΑΝΕΛΘΕΙΝ ΕΙΣ ΤΟ ΠΑΝΘΟΣ ΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ,
ΕΙΤΑ ΚΑΚΕΙΝΩΝ ΤΗΡΑΝΑΒΗΝΑΙ, ΚΑΙ ΟΥ-
ΤΩΣ ΕΙΣΕΛΘΕΙΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ, ΚΑΙ ΣΥΝ-
ΤΥΧΕΙΝ ΑΛΛΗΛΟΙΣ. ΕΤΙ ΜΗ ΜΟΝΟΝ ΜΕΙΖΟ-
ΝΑ ΠΑΝΤΩΝ ΕΚΕΙΝΩΝ ΔΕΙΚΝΥΕΙ ΕΑΥΤΟΝ,
ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΗΡΑΝΑΒΗΝΑΙ ΕΥΧΟΜΕΝΟΝ. ΕΩ
ΛΕΓΕΙΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΕΚΕΙΝΟΥ ΚΑΙ
ΘΕΟΠΤΟΥ ΜΩΥΣΕΩΣ, ΟΝ, ΩΣ ΦΗΣΙΝ, ΕΙΔΕΝ
ΕΝ ΤΩ. ΤΕΤΑΡΤΩ. ΟΥΡΑΝΩ, ΑΥΤΟΝ ΔΕ ΤΗΡΑ-
ΝΑΒΗΝΑΙ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΒΔΟΜΟΥ, ΚΑΙ ΑΠΕΛ-
ΘΕΙΝ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΟΜΙΛΗΣΑΙ ΤΕ
ΑΥΤΩ. ΜΕΤΑ ΔΕ ΤΑΥΤΑ ΕΞΕΛΘΕΙΝ ΚΑΙ ΚΑ-
ΤΕΛΘΕΙΝ ΕΝ ΤΩ. ΤΕΤΑΡΤΩ. ΟΥΡΑΝΩ, ΩΣ
ΕΙΡΗΤΑΙ, ΚΑΙ ΣΥΝΤΥΧΕΙΝ ΤΩ. ΜΩΥΣΕΙ, ΣΥΜ-

ΒΟΥΛΕΤΣΑΙ ΤΕ ΑΥΤΟΝ ΤΟΥΤΩ, ΕΠΑΝΑΣΤΡΑ-
ΦΕΝΤΑ ΠΑΡΑΚΑΛΕΣΑΙ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΤΗΡΑΝΑΒΗΝΑΙ
ΕΥΧΟΜΕΝΟΝ, ΩΣ ΑΔΥΝΑΤΩΣ ΕΧΟΝΤΟΣ ΠΡΟΣ ΑΥΤΗΝ.
ΚΑΙ ΔΕΞΑΜΕΝΟΥ ΤΟΥΤΟΥ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΝ, Ε-
ΠΑΝΑΣΤΡΑΦΗΝΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ, ΚΑΙ ΖΗ-
ΤΗΣΑΙ ΤΟ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΕΧΘΗΝΑΙ
ΤΗΝ ΖΗΤΗΣΙΝ ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΕΛΑ-
ΦΡΟΤΕΡΑΝ ΤΗΝ ΕΥΧΗΝ. ΚΑΙ ΑΥΤΟΥ ΜΩ-
ΣΕΩΣ ΑΝΑΓΚΑΣΑΝΤΟΣ ΑΥΤΟΝ ΑΥΘΙΣ ΕΠΑ-
ΝΑΣΤΡΑΦΗΝΑΙ ΕΩΣ ΠΕΝΤΑΚΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΘΕΟΝ, ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΠΟΛΛΩ. ΕΛΑΤ-
ΤΟΝΑ ΤΗΝ ΨΥΧΗΝ, ΚΑΙ ΜΗ ΑΡΚΕΣΘΕΝΤΑ
ΤΟΝ ΜΩΥΣΗΝ ΕΙΠΕΙΝ ΚΑΙ ΑΥΘΙΣ ΙΝΑ ΕΠΑ-
ΝΑΣΤΡΑΦΗ. ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΚΑΙ ΑΙΤΗΣΗ.
ΣΥΓΓΝΩΜΟΝΕΣΤΕΡΑΝ ΓΕΝΕΣΘΑΙ ΤΗΝ ΕΥ-
ΧΗΝ, ΟΥ ΚΑΤΕΝΕΥΣΕΝ, ΑΛΛΑ ΚΑΤΕΛΘΕΙΝ
ΕΙΣ ΤΟ ΕΜΠΑΡΑΚ, ΚΑΙ ΕΛΑΤΝΕΙΝ ΕΩΣ ΑΝ
ΕΛΘΗ. ΕΝΘΑ ΗΝ ΠΡΟΤΕΡΟΝ. ΣΚΟΠΕΙ ΓΟΥΝ
ΨΕΥΔΟΣ ΠΑΣΗΣ ΑΓΝΩΣΙΑΣ ΜΕΜΕΣΤΩΜΕ-
ΝΟΝ ΤΟΝ ΘΕΟΝ, ΟΝΤΙΝΑ ΟΜΟΛΟΓΕΙ Ο ΑΥ-
ΤΟΣ ΜΩΑΜΕΘ ΠΟΙΗΤΗΝ ΟΥΡΑΝΟΥ ΚΑΙ ΓΗΣ,
ΕΝΣΩΜΑΤΟΝ ΔΕΙΚΝΥΕΙ, ΚΑΙ ΟΥΚ ΑΣΩΜΑ-
ΤΟΝ. ΤΟ ΓΑΡ ΘΕΙΟΝ ΑΣΩΜΑΤΟΝ, ΑΠΟΣΟΝ
ΤΕ ΚΑΙ ΜΗ ΕΧΟΝ ΜΕΓΕΘΟΣ, ΟΥΔΕ ΕΝ ΕΙΔΕΙ
ΠΕΡΙΓΡΑΠΤΟΝ. ΤΟ ΔΕ ΟΥΤΩΣ ΕΧΟΝ ΕΝ ΤΗ
ΙΔΙΑ. ΑΥΤΟΥ ΦΥΣΕΙ ΠΩΣ ΑΝ ΕΚ ΜΕΡΩΝ; ΕΙ
ΓΑΡ ΤΙΣ ΔΟΙΗ ΤΟΥΤΟ ΤΗΡΑΧΕΙΝ, ΠΩΣ ΝΟΗ-

ποῦ αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁμολογᾷ ποιητὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, τὸν
κάνει ὑλικὸν καὶ σωματικὸν καὶ ὄχι ἀσώματον, λέγωντας πῶς ἦτον
εἰς ἓνα τόπον, καὶ εἶχε χέρια, καὶ ἦσαν ψυχρά. Ἄλλὰ ὁ Θεὸς εἶναι
ἀσώματος, καὶ δὲν ἔχει μήτε ποσότητα, μήτε μεγαλότητα, οὔτε περι-
γράφεται. Καὶ ἐκεῖνος ὁ Θεὸς ὁποῦ ἔχει τέτοια φύσιν, πῶς εἶναι δυ-
νατὸν νὰ ἔχη μέρη καὶ μέλη; Διατι, ἂν ἔχη μέρη, πῶς ἠμπορεῖ νὰ εἶ-

νόν, καὶ ἐκεῖ ἐλάλησε με-
τὸν Μωϋσῆν, καὶ ἐκεῖνος
τὸν ἐσυμβούλεψε νὰ στρέ-
ψῃ νὰ παρακαλέσῃ τὸν
Θεόν διὰ τὸν λαόν, νὰ γε-
νῆ ἢ εὐχὴ ἐλαφρότερη ἢ ὁ
νόμος, διατι δὲν ἠμπορεῖ ὁ
λαὸς νὰ τὸν τελειώσῃ· καὶ
ἔτι ἐπίασε τὴν βουλήν
τοῦ Μωϋσέως, καὶ ἔστρε-
ψεν εἰς τὸν Θεόν, καὶ
ἐζήτησέ του τὸ πρᾶγμα
τοῦτο. Καὶ ὁ Θεὸς ἐδέ-
χθηκε τὴν ζήτησίν του, καὶ
ἐγένηκε ἢ εὐχὴ ἐλαφρό-
τερη, καὶ πάλιν ὁ Μωϋσῆς
τὸν ἀνάγκασε, καὶ ἔστρε-
ψε ἕως πέντε φοραῖς εἰς
τὸν Θεόν, καὶ ἐγένηκεν ἢ
εὐχὴ πολλὰ μικροτάτη.
Καὶ ὁ Μωϋσῆς δὲν ἀνα-
παύθηκε οὔτε εἰς τόσον,
μὰ εἶπε νὰ στρέψῃ πάλιν
εἰς τὸν Θεόν νὰ τοῦ ζη-
τήσῃ νὰ γίνεταί ἀκόμα
μικρότερη ἢ εὐχὴ, καὶ αὐ-
τὸς δὲν ἠθέλησε, μόνον ἐ-
κατέβηκεν εἰς τὸν Μπεράκ
καὶ ἔτρεχεν ἕως ὁποῦ ἦλ-
θεν ἐκεῖ ὁποῦ ἦτον προτή-
τερα. Καὶ στοχάσου τὸ
πνεῦμα τὸ γεμᾶτον πάσης
ἀγνωσίας, τὸν Θεόν ὁ-

ναι ἀσώματος; Διατί, ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα ὅπου ἔχει σχῆμα, ἔχει καὶ ποσότητα, καὶ ἐκεῖνο ὅπου ἔχει ποσότητα, εἶναι καὶ εἰς τόπον, καὶ ἐκεῖνο ὅπου εὐρίσκειται εἰς τόπον, ἐξ ἀνάγκης εἶναι περιγραφτόν, καὶ ἔχει σωματικὰ ἰδιώματα. Καὶ τὰ ἴδια τοῦ σώματος πῶς νὰ τὰ λογιάσῃ τινὰς πῶς εἶναι εἰς ἐκείνην τὴν μακαρίαν καὶ ἀσώματον φύσιν; Ὁ πατριάρχης ἐκεῖνος Ἀβραὰμ πάλαι, ὅταν ὁ Θεὸς τοῦ ἐφάνηκεν, ἐλογίασε καὶ ἔκραξε τὸν ἑαυτὸν του γῆν καὶ στάκτην. Καὶ ὁ Δαυιδ, ὁ τόσος καὶ τέτοιας λογῆς προφήτης θεωρῶντας ἕνα ἄγγελον, λέγει πῶς ἐστράφηκεν εἰς διαφορὰν ἢ δόξα του, ἤγουν παρ' ὀλίγον ἔχασεν τὴν ζωὴν του. Καὶ ὁ Δαβιδ λέγει πῶς ὁ Θεὸς εἶναι ὅπου βλέπει εἰς τὴν γῆν καὶ κάνει τὴν καὶ τρέμει. Καὶ ὁ Μωάμεθ ἀναβαίνωντας ὅλαις ταῖς δύναμεις τῶν ἀγγέλων, ὡμίλησεν μὲ τὸν Θεὸν πρό-

σωπον πρὸς πρόσωπον ἀμέσως. Καὶ ἐπαρακάλεσε δι' ἀγγέλους καὶ διὰ ὄλον τὸν κόσμον, καὶ ἐπέτυχεν ὅ,τι ἐζήτησε. Καὶ ἐγὼ ἀπορῶ πῶς δὲν ἀποκόπησεν ὁ αὐθάδης τοῦτος καὶ ἀσεβὴς ἀνθρώπος νὰ εἶπῃ πῶς ἐκάταλαβε τὴν φύσιν τοῦ Θεοῦ, καθὼς τὴν ἠξέυρει καὶ ὁ ἴδιος Θεός; Μὰ ἐκεῖνος ὅπου κατοικᾷ εἰς τοὺς οὐρανοὺς τὸν θέλει γελάσει καὶ αὐτόν, καὶ ἐκείνους ὅπου τὸν πείθονται, καὶ ὁ Κ[ύριος] τοὺς θέλει περιπαίξει,

14

ΘΗΣΕΤΑΙ ΑΣΩΜΑΤΟΝ; ΤΟ ΓΑΡ ΕΝ ΣΧΗΜΑΤΙ ΟΝ ΠΑΝΤΩΣ ΚΑΙ ΕΝ ΠΟΣΩ. ΤΟ ΔΕ ΕΝ ΠΟΣΩ, ΚΑΙ ΕΝ ΤΟΠΩ. ΤΟ ΔΕ ΕΝ ΤΟΠΩ, ΕΞΑΝΑΓΚΗΣ ΠΕΡΙΓΡΑΪΤΟΝ. ΤΑΤΤΑ ΔΕ ΣΩΜΑΤΙΚΑ, ΚΑΙ ΤΑ ΤΟΥ ΣΩΜΑΤΟΣ ΙΔΙΑ, ΠΩΣ ΑΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΜΑΚΑΡΙΑΣ ΕΚΕΙΝΗΣ ΚΑΙ ΑΣΩΜΑΤΟΥ ΦΥΣΕΩΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΛΟΓΙΣΗΤΑΙ ΤΙΣ ΔΙΑΝΟΙΑΣ ΜΕΤΟΧΟΣ ΩΝ; ΚΑΙ Ο ΜΕΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΒΡΑΑΜ ΕΝ ΤΗ ΠΑΛΑΙ ΘΕΟΦΑΝΕΙΑ. ΓΗΝ ΚΑΙ ΣΠΟΔΟΝ ΕΑΥΤΟΝ ΕΛΟΓΙΣΑΤΟ ΚΑΙ ΕΚΑΛΕΣΕΝ· ΤΟΥ ΔΕ ΔΑΥΙΔ ΤΟΥ ΤΟΙΟΥΤΟΥ ΚΑΙ ΤΟΣΟΥΤΟΥ ΑΓΓΕΛΟΝ ΙΔΟΝΤΟΣ, ΕΣΤΡΑΦΗ Η ΔΟΞΑ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΔΙΑΦΘΟΡΑΝ, ΤΟΥΤΕΣΤΙ ΠΑΡΑΒΡΑΧΥ ΑΠΕΒΑΛΕΤΟ ΤΗΝ ΕΑΥΤΟΥ ΖΩΗΝ· Ο ΔΕ ΔΑΥΙΔ ΦΗΣΙΝ, «Ο ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΕΠΙ ΤΗΝ ΓΗΝ, ΚΑΙ ΠΟΙΩΝ ΑΥΤΗΝ ΤΡΕΜΕΙΝ» Ο ΔΕ ΜΩΑΜΕΘ ΤΑΣ ΑΓΓΕΛΙΚΑΣ ΠΑΣΑΣ ΤΠΕΡΑΝΑΒΑΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ, ΑΜΕΣΩΣ ΤΩ. ΘΕΩ. ΠΡΟΣΩΜΙΑΗΣΕ, ΚΑΙ ΥΠΕΡ ΑΓΓΕΛΩΝ ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΔΕΗΣΕΙΣ ΕΠΟΙΗΣΕ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΧΗΣ ΟΥΚ ΑΠΕΤΥΧΕΝ. ΕΓΩ ΔΕ ΑΠΟΡΩ ΠΩΣ ΟΥΚ ΕΦΗ ΤΟΛΜΗΣΑΣ Ο ΑΥΘΑΔΗΣ ΟΥΤΟΣ ΚΑΙ ΑΛΑΖΩΝ, ΟΤΙ ΚΑΤΕΛΑΒΕ ΤΗΝ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΦΥΣΙΝ, ΩΣΠΕΡ ΑΥΤΟΣ Ο ΘΕΟΣ ΟΙΔΕΝ ΑΥΤΗΝ· ΑΛΛ' Ο ΚΑΤΟΙΚΩΝ ΕΝ ΟΥΡΑΝΟΙΣ ΕΚΓΕΛΑΣΕΤΑΙ ΑΥΤΟΝ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΜΕΤ' ΑΥΤΟΥ, ΚΑΙ Ο ΚΥΡΙΟΣ ΕΚΜΥΚΤΗΡΙΒΕΙ ΑΥΤΟΥΣ. ΕΤΙ ΟΥΚ ΗΔΥΝΑΤΟ Ο ΘΕΟΣ ΓΙΝΩ-

ΣΚΕΙΝ ΤΗΝ ΔΥΝΑΜΙΝ ΤΟΥ ΛΑΟΥ, ΑΛΛ' ΕΠΕΘΗΚΕΝ ΕΠΙ ΤΟΝ ΤΡΑΧΗΛΟΝ ΑΥΤΩΝ ΝΟΜΟΝ, ΟΝ ΟΥΚ ΗΔΥΝΑΝΤΟ ΒΑΣΤΑΖΕΙΝ; ΚΑΙ ΠΩΣ ΘΕΟΣ, ΟΣ ΟΥ ΓΙΝΩΣΚΕΙ ΤΟ ΠΟΙΗΜΑ ΑΥΤΟΥ, ΜΗΔΕ ΤΗΝ ΔΥΝΑΜΙΝ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ; ΕΙ ΔΕ ΘΕΟΣ ΩΝ ΑΛΗΘΗΣ, ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΓΙΝΩΣΚΩΝ ΠΡΙΝ ΓΕΝΕΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ, ΕΔΩΚΕ ΝΟΜΟΝ ΜΕΝ ΑΤΕΛΗ ΤΟΥ ΜΩΣΕΩΣ ΔΙΑ ΤΗΝ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΑΣΘΕΝΕΙΑΝ, ΤΕΛΕΙΟΝ ΔΕ ΤΟΝ ΔΙΑ ΤΟΥ ΕΤΑΓΓΕΛΙΟΥ, ΠΩΣ ΤΟ ΤΕΛΕΙΟΝ ΩΣΠΕΡ ΑΓΝΟΩΝ ἢ ΜΕΤΑΜΕΛΗΘΕΙΣ, ΕΙΣ ΤΟ ΑΤΕΛΕΣ ΠΑΛΙΝ ΚΑΤΗΓΑΓΕ; ΤΟ ΓΑΡ ΤΕΛΕΙΟΝ ΟΥΤΩΣ ΕΣΤΙ ΤΕΛΕΙΟΝ, ΕΠΕΡ ΟΥΤΕ ΕΛΛΙΠΕΣ ΕΣΤΙΝ, ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΤΤΟΝ ΚΑΙ ΠΑΡΕΛΚΟΝ, ΩΣΠΕΡ ΤΟ ΕΤΑΓΓΕΛΙΟΝ ΜΑΡΤΥΡΕΙ Η ΑΛΗΘΕΙΑ. ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ Ο ΜΩΑΜΕΘ ΤΕΛΕΙΟΝ ΚΑΙ ΑΛΗΘΕΣ ΚΑΙ ΑΓΙΟΝ, ΚΑΙ ΣΩΤΗΡΙΑΝ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΝ ΑΠΟΚΑΛΕΙ· ΟΙ ΔΕ ΤΟΥ ΤΟΙΟΥΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ ΑΚΟΛΟΥΘΟΙ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΕΣ ΤΟΝ ΑΣΕΒΗ, ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΤΙ Ο ΜΕΝ ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΔΙΔΑΞΕ ΜΕΓΑΛΑ ΚΑΙ ΑΔΥΝΑΤΑ. ΤΙΣ ΓΑΡ ΔΥΝΑΤΑΙ ΑΓΑΠΑΝ ΤΟΝ ΠΛΗΣΙΟΝ ΩΣ ΕΑΥΤΟΝ, ΚΑΙ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΕΞ ΟΛΗΣ ΑΥΤΟΥ ΤΗΣ ΚΑΡΔΙΑΣ; ΤΙΣ ΔΥΝΑΤΑΙ ΥΠΕΡ ΤΩΝ ΔΙΩΚΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΣΥΤΚΟΦΑΝΤΟΥΝΤΩΝ ΕΥΧΕΣΘΑΙ; ΤΙΣ ΔΥΝΑΤΑΙ ΑΓΑΠΑΝ ΤΟΥΣ ΕΧΘΡΟΥΣ ΑΥΤΟΥ; ΚΑΙ ΤΑ ΕΤΕΡΑ. ΚΑΙ ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΑΠΕΣΤΕΙΛΕΝ Ο

σωτηρίαν καὶ ὁδηγίαν. Μὰ οἱ ἀκόλουθοι τοῦ Μωάμεθ, θέλοντες νὰ δικαιώσωσι τὸν ἀσεβὴν, λέγουσι πῶς ὁ Χ[ριστὸς] ἐδίδαξε βέβαια μεγάλα πράγματα, μὰ ἀδύνατα εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ τὰ κάνουνσι. Διατί ποῖος ἠμπορεῖ νὰ ἀγαπᾷ τὸν πλησίον του ὡσὰν τὸν ἑαυτὸν του, καὶ τὸν Θεὸν ἀπὸ ὅλην του τὴν καρδίαν; Ποῖος ἠμπορεῖ νὰ παρακαλῇ δι' ἐκείνους ὅπου τὸν διώκνουνσι καὶ τὸν διαβάλλουσιν; Ποῖος ἠμπορεῖ νὰ

ὡς λέγει ὁ προφήτης Δ[αβίδ]. Καὶ δὲν ἠμπόρεσεν ὁ Θεός τάχα νὰ γνωρίσῃ τὴν δύναμιν τοῦ λαοῦ, μὰ ἔβαλεν εἰς τὸν τράχηλόν του ἕνα νόμον ὅπου δὲν ἠμπορούσασι νὰ βαστάζουσι; Καὶ λοιπὸν πῶς εἶναι Θεὸς ἐκεῖνος ὅπου δὲν ἠξέυρει τὸ ποίημά του μηδὲ τὴν δύναμιν τοῦ ποιήματός του; Μὰ ἂν εἶναι Θεὸς ἀληθινός, καὶ γνωρίζει ὅλα τὰ πράγματα πρὶν γενοῦσι, καὶ διὰ τοῦτο πρῶτον μὲν ἔδωκε νόμον ἀτελῆ μὲ τὸ μέσον τοῦ Μωυσέως διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὕστερα τέλειον, ἤγουν τὸ Εὐαγγέλιον, πῶς ἐμετάφερε πάλιν τὸ τέλειον εἰς τὸ ἀτελές, ὡσὰν νὰ μὴ τὸ ἤξευρεν, ἢ νὰ ἐμετανόησε διὰ τὸ τέλειον; Τότε εἶναι κυρίως τέλειον, ὅταν δὲν τοῦ λείπη τίποτε, οὔτε περισσεύει του, καθὼς τὸ Εὐαγγέλιον, τὸ ὁποῖον μαρτυρᾷ καὶ ἡ ἀλήθεια καὶ ὁ ἴδιος Μωάμεθ πῶς εἶναι τέλειον καὶ ἀληθινὸν καὶ ἄγιον, καὶ ὀνομάζει το

15

ἀγαπᾷ τοὺς ἐχθρούς του; Καὶ τὰ ὅμοια. Διὰ τοῦτο, λέγουσιν, ἔπεμψεν ὁ Θεὸς τὸν Μωάμεθ καὶ τὸ Κοράν διὰ συγκατάβασιν, διὰ νὰ τελειώσουσιν εὐκόλα οἱ ἀνθρώποι τὸν νόμον πρὸς τὴν σ[ωτη]ρίαν τους. Ἡμεῖς δὲ λέγομεν πῶς, ἀνίσως καὶ ὁ Χριστὸς δὲν ἤθελεν εἶσται Θεὸς καὶ Θεοῦ υἱός, μὰ ἦτον ἔτζη μοναχὸς ἀνθρώπος, ὡσὰν ὁ Μωϋσῆς, ἐχρειαζόμεστεν ἀπόδειξες, διὰ νὰ φανερώσωμεν πῶς δὲν εἶναι ἀδύνατα ἐκεῖνα ὅπου ἐνομοθέτησε. Μὰ ἐπειδὴ ἐδείχθηκε φανερὰ Θεὸς ἀληθινός, περισσὸν μοῦ φαίνεται νὰ δώσω ἀπολογία διὰ τοῦτο. Διατὶ, ὡσὰν Θεὸς καὶ ποιητὴς τοῦ οὐρανοῦ, ἤξεύρει τὴν δύναμιν τοῦ ποιήματός του. Μὲ ὅλον τοῦτο ἄς ἰδοῦμεν καὶ ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ ἰδίου Μωάμεθ τὴν ἀπρεπον γνώμην τῶν ἀκόλουθῶν του. Αὐτὸς μαρτυρᾷ καὶ λέγει πῶς ὁ Χριστὸς εἶναι λόγος Θεοῦ, καὶ ψυχὴ Θεοῦ, καὶ πνεῦμα Θεοῦ. Καὶ ἂν εἶναι λόγος τοῦ Θεοῦ, πῶς κάνει παράλογα ἐκεῖνα ὅπου κάνει; Διατὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ ὅλα τὰ ἤξεύρει, καὶ ποτὲ δὲν εὐρίσκεται ἀγνωστος κανεὶνός πράγματος, ἐπειδὴ οὔτε μικρότερος εἶναι ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ π[ατέ]ρα, ὡσὰν υἱός του ἀπὸ τὴν ἰδίαν του φύσιν, οὔτε ὡς λόγος του ἢμπορεῖ νὰ εἶναι ἀγνωστος. Καὶ ἂν εἶναι ἢ ψυχὴ καὶ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, πῶς ἔβαλε τόσον βάρος εἰς ταῖς ψυχαῖς καὶ εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων, ὅπου δὲν

ΘΕΟΣ ΤΟΝ ΜΩΑΜΕΘ ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΡΡΑΝ ΣΤΓΚΑΤΑΒΑΣΕΩΣ ΕΝΕΚΕΝ, ΙΝΑ ΡΑΔΙΩΣ ΠΛΗΡΩΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΑΥΤΩΝ ΣΩΤΗΡΙΑΝ. ΕΠΙΕΡ ΓΟΥΝ ΟΥΚ ΑΝΕΦΑΙΝΕΤΟ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΘΕΟΥ ΤΙΟΣ, ΑΛΛ' ΟΥΤΩΣ ΑΠΛΩΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΩΣ Ο ΜΟΥΣΗΣ, ΕΔΕΟΜΕΘΑ ΑΝ ΤΙΝΩΝ ΑΠΟΔΕΙΞΕΩΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ ΦΑΝΕΡΩΣΙΝ. ΕΠΕΙ ΔΕ ΘΕΟΣ ΑΛΗΘΗΣ ΤΡΑΝΩΣ ΑΝΑΦΑΙΝΕΤΑΙ, ΠΕΡΙΣΣΟΝ ΗΓΗΜΑΙ ΟΛΩΣ ΔΟΥΝΑΙ ΑΠΟΛΟΓΙΑΝ ΠΕΡΙ ΤΟΥΤΟΥ. ΩΣ ΓΑΡ ΘΕΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΤΗΣ ΟΙΔΕ ΤΗΝ ΤΟΥ ΠΟΙΗΜΑΤΟΣ ΑΥΤΟΥ ΔΥΝΑΜΙΝ. ΑΛΛ' ΟΜΩΣ ΙΔΩΜΕΝ ΚΑΙ ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ ΛΟΓΩΝ ΤΟ ΑΤΟΠΟΝ ΑΥΤΟΣ ΕΣΤΙΝ Ο ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΚΑΙ ΛΕΓΩΝ ΟΤΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΛΟΓΟΣ ΘΕΟΥ ΕΣΤΙ, ΚΑΙ ΨΥΧΗ ΘΕΟΥ ΕΣΤΙ, ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑ ΘΕΟΥ. ΚΑΙ ΕΙ ΛΟΓΟΣ ΘΕΟΥ ΕΣΤΙ, ΠΩΣ ΠΑΡΑΛΟΓΩΣ Ο ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΕΙΔΩΣ ΕΠΟΙΗΣΕΝ; Ο ΓΑΡ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΛΟΓΟΣ ΟΥΚ ΑΝ ΠΟΤΕ ΤΙ ΑΓΝΟΩΝ ΕΤΡΙΣΚΗΤΑΙ. ΟΥΤΕ ΓΑΡ ΩΣ ΤΙΟΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΕΣΤΙΝ ΕΛΑΤΤΩΝ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΡΟΣ, ΟΥΤΕ ΩΣ ΛΟΓΟΣ ΑΥΤΟΥ. ΚΑΙ ΕΙ ΨΥΧΗ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑ ΘΕΟΥ ΕΣΤΙ, ΠΩΣ ΕΙΣ ΤΕ ΤΑΣ ΨΥΧΑΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΒΑΡΟΣ ΕΝΕΘΗΚΕ ΜΗ ΔΥΝΑΜΕΝΑ ΦΕΡΕΙΝ ΑΥΤΟ; ΕΤΙ Ο ΑΥΤΟΣ ΦΗΣΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΑΥΤΩ

ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΝΤΑΣ ΟΤΙ ΟΥΔΕΝ ΕΙΣΙΝ, ΕΙ ΜΗ ΠΛΗΡΩΣΑΙΕΝ ΤΟΝ ΤΕ ΜΩΣΑΪΚΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ, ΚΑΙ ΤΟ ΚΟΡΡΑΝ. ΚΑΙ ΕΙ ΜΕΝ ΒΑΡΕΑ ΚΑΙ ΔΥΣΒΑΣΤΑΚΤΑ ΔΙΔΑΣΚΕΙ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ, ΠΩΣ Ο ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΩΝ ΟΥΤΩ ΠΑΡΑΓΓΕΛΛΕΙ ΤΜΙΝ, ΩΣ ΕΙ ΜΗ ΠΛΗΡΩΣΕΤΕ ΤΟΝ ΤΕ ΠΑΛΑΙΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ, ΟΥΔΕΝ ΕΣΤΙ, ΤΟΥΤΕΣΤΙΝ ΟΥΔΕΜΙΑ ΟΦΕΛΕΙΑ ΕΣΤΙΝ ΕΝ ΤΜΙΝ; ΕΙ ΔΕ ΤΕΛΕΙΟΝ ΕΣΤΙ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ, ΩΣΠΕΡ ΚΑΙ ΕΣΤΙ, ΜΑΤΑΙΩΣ ΑΡΑ ΔΙΚΑΙΟΥΤΑΙ ΤΟ ΚΟΡΡΑΝ, ΟΤΙ ΣΤΓΚΑΤΑΒΑΣΕΩΣ ΧΑΡΙΝ ΕΞΕΔΟΘΗ, ΚΑΙ ΑΛΗΘΩΣ ΚΑΤΑΨΕΥΔΕΣΘΕ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΥ. ΠΩΣ ΓΑΡ ΔΥΝΑΤΑΙ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΤΕΛΕΙΟΝ ΕΙΝΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΩΣ ΔΕΟΜΕΝΟΝ; ΕΤΙ, ΕΙ Ο ΓΑΒΡΙΗΛ ΑΝΕΛΑΒΕΤΟ ΑΥΤΟΝ ΕΠΙ ΤΟΥ ΟΜΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΤΙΣ ΧΡΕΙΑ ΖΩΟΥ, ΙΝΑ ΑΠΟ ΤΟΥ ΜΑΚΚΕ ΔΙΑΚΟΜΙΣΗ ΑΥΤΟΝ ΕΩΣ ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ; ΕΤΙ, ΤΙΣ ΜΕΤΡΗΣΑΣ ΤΟ ΤΗΣ ΟΔΟΥ ΜΗΚΟΣ, ΤΟ ΑΠΟ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΟΥΡΑΝΟΥ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ, ΚΑΙ ΕΤΡΩΝ ΑΥΤΟ ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΩΝ ΕΤΩΝ ΔΙΑΣΤΗΜΑ, ΑΝΗΓΓΕΙΛΕ ΤΩ ΜΑΧΟΥΜΕΤ; ΕΤΙ, ΕΙ ΜΕΝ ΔΙΑ ΒΗΜΑΤΩΝ ΠΟΔΟΣ ΕΜΕΤΡΗΘΗ ΤΟΥΤΙ ΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ, ΠΩΣ ΠΕΡΙΕΠΑΤΗΣΕ ΣΩΜΑ ΠΑΧΟΣ ΕΧΟΝ ΤΑ ΥΠΕΡΑΝΩ ΤΩΝ ΟΥΡΑΝΩΝ, ΩΣ ΑΥΤΟΣ ΤΕΡΑΤΕΤΕΤΑΙ; ΕΙ

τί χρείαν ἔκανε τὸ ζῶον διὰ νὰ τὸν πάγη ἀπὸ τὸ Μεκκὲ ἕως εἰς τὴν Ἱερουσαλήμ; Καὶ ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἐμέτρησε τὸ διάστημα ἀπὸ τὸν πρῶτον οὐρανὸν ἕως εἰς τὸν δεύτερον, καὶ εὐρηκέν το πῶς εἶναι δρόμος πεντακοσίων χρονῶν, καὶ εἶπέ το τοῦ Μαχούμετ; Διατὶ αὐτὸς τὸ ἀπέρασε πολλὰ ὀγλήγορα, ἀνίσως καὶ ἐμετρήθηκε τὸ διάστημα τοῦτο μὲ περιπάτημα ποδαρίου. Πῶς ἐπεριπάτησε τὸ κορμὶ ὅπου εἶχε πάχος τὸ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν, καθὼς αὐτὸς ψευματολογᾷ; Μὰ ἂ-

νίσως καὶ τοῦτο εἶναι ἀδύ-
νατον, μὰ οἱ ἄγγελοι ἢ αἱ
ψυχαὶ τῶν ἀνθρώπων ἀ-
ναβαίνουνσι τὸ διάστημα
ἐκεῖνο, πῶς τὰ σώματα με-
τροῦσι τὰ ἐπουράνια πε-
ριπατήματα σωματικά,
τὰ ὁποῖα ἀσώματα ἤμπο-
ροῦσι νὰ περάσωσι εἰς ὀ-
λιγώτερον καιρὸν ἐκεῖνα
τὰ μέρη ὅπου εἶναι ὑπο-
κάτω ἀπὸ τὸν οὐρανόν,
ἤγουν τὸν ἀέρα, καὶ τὸν
αἰθέρα, καὶ τὰ ὅμοια μὲ
τοῦτα; Ἀκόμι πῶς εἰς τὴν
ἀνάβασιν ἐχρειάστηκεν
ἀγγέλους διὰ νὰ τὸν ἀ-
ναβάσουσιν εἰς τοὺς οὐ-
ρανοὺς, καὶ ὅταν ἐκατά-
βανε δὲν τοὺς ἐχρειάστη-
κε, μόνον μὲ τὸ ζῶον τὸ ἐλ

Μπαράκ ἐκατέβηκε, καὶ
αὐτὸ τὸν ἔφερε εἰς τὸν
Μεκκέ; Καὶ ποῖος εἶναι τό-
σον τρελλός, ὅπου νὰ μὴ
τὰ καταφρονᾷ τὰ τοιαῦτα
λόγια; Διὰ τοῦτο οἱ ἀκό-
λουθοὶ τοῦ ἐμποδίζουσιν
ὄλως διόλου καὶ δὲν ἀφή-
νουνσι νὰ διαλέγωνται μὲ
ἄλλους, φοβούμενοι τὸν
ἐλεγχον. Διατὶ ἤξεύρουσι
καὶ ἐκεῖνοι τὴν ματαιότητα τοῦ διδασκάλου τους, ὅμως καὶ αὐτοὶ εἶναι
ἀσύμφωνοι πρὸς ἀλλήλους τους. Καὶ ἄλλοι διὰ τὸν φόβον τοῦ θανά-
του στανικῶς τους ἀκολουθοῦσι, καὶ οἱ τοιοῦτοι ἂν δὲν ἐθέλασιν ἐξη-
φόβον καὶ νὰ ἦσαν εἰς τὴν ἰδικήν τους ἐξουσίαν, παρευθὺς ἐθέλασι γε-
νῆ χριστιανοί. Ἄλλοι συρμένον ἀπὸ τὴν πλάνην ἔχουσι τὰ ψεύματα
τοῦ Μωάμεθ διὰ βέβαια καὶ ἀλήθειαις καὶ φανερὰ πράγματα εἰς ὀ-
λους. Ἄλλοι δὲν θέλουσι νὰ μισέψουσιν ἀπ' ἐκεῖνα τὰ δόγματα ὅπου

ΔΕ ΤΟΥΤΟ ΜΕΝ ΑΔΥΝΑΤΟΝ, ΑΓΓΕΛΟΙ ΔΕ Ἡ
ΨΥΧΑΙ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΑΝΕΡΧΟΝΤΑΙ, ΠΩΣ ΤΑ
ΑΣΩΜΑΤΑ ΣΩΜΑΤΙΚΩ. ΒΗΜΑΤΙ ΜΕΤΡΟΥΣΙ
ΤΑ ΥΠΕΡ ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ, ΑΤΙΝΑ ΕΝ ΕΛΑΧΙ-
ΣΤΩ. ΧΡΟΝΩ. ΔΤΝΑΝΤΑΙ ΔΙΕΛΘΕΙΝ ΤΑ ΥΠΟ
ΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟΝ, ΑΕΡΑ ΔΕΓΩ, ΚΑΙ ΑΙΘΕΡΑ,
ΚΑΙ ΤΑ ΤΟΥΤΟΙΣ ΟΜΟΙΑ; ΕΤΙ, ΠΩΣ ΕΙΣ ΜΕΝ
ΤΗΝ ΑΝΑΒΑΣΙΝ ΕΔΕΗΘΗ ΑΓΓΕΛΩΝ, ΩΣΤΕ Α-
ΝΑΒΙΒΑΣΑΙ ΑΤΤΟΝ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΟΥΣ, ΕΝ
ΔΕ ΤΗ. ΚΑΤΑΒΑΣΕΙ ΟΥΔΑΜΩΣ, ΑΛΛΑ ΜΟ-
ΝΟΥ ΤΟΥ ΖΩΟΥ ΤΟΥ ΕΜΠΑΡΑΚ, ΙΝΑ ΚΑΙ ΠΑ-
ΛΙΝ ΑΤΤΟΝ ΕΙΣ ΤΟ ΜΑΚΚΕ ΔΙΑΣΩΣΗΤΑΙ;
ΚΑΙ ΤΙΣ ΟΥΤΩ ΠΑΡΑΦΡΩΝ, Ο ΜΗ ΤΩΝ ΤΟΙΟΥΤ-
ΩΝ ΚΑΤΕΓΝΩΚΩΣ; ΔΙΑ ΤΟΙ ΤΟΥΤΟ ΠΑΝ-
ΤΕΛΩΣ ΚΩΛΟΥΣΙ ΟΙ ΕΚΕΙΝΟΥ ΑΚΟΛΟΥ-
ΘΟΙ ΜΕΤΑ ΤΙΝΩΝ ΔΙΑΛΕΓΕΣΘΑΙ, ΤΟΝ ΕΛΕΓ-
ΧΟΝ ΔΕΙΛΙΩΝΤΕΣ. ΟΥΔΕ ΓΑΡ ΑΓΝΟΥΣΤΗΤΕΣ
ΕΙΣΙ ΤΗΝ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΑΤΤΩΝ ΜΑΤΑΙΟ-
ΤΗΤΑ. ΑΛΛ' ΟΜΩΣ ΚΑΚΕΙΝΟΙ ΑΣΤΜΦΩΝΟΙ
ΠΡΟΣ ΑΛΛΗΛΟΥΣ ΥΠΑΡΧΟΥΣΙΝ. ΟΙ ΜΕΝ ΓΑΡ
ΤΩ. ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΦΟΒΩ. ΚΑΙ ΑΚΟΝΤΕΣ
ΕΠΟΝΤΑΙ. ΕΙ Δ' ΙΣΩΣ ΑΦΟΒΩΣ ΚΑΙ ΕΝ ΕΞΟΥ-
ΣΙΑ. ΙΔΙΑ. ΕΓΕΝΟΝΤΟ, ΕΥΘΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΙ
ΕΓΕΝΟΝΤΟ ΑΝ. ΟΙ ΔΕ ΤΗ. ΠΛΑΝΗ. ΣΤΝΑ-
ΠΑΧΘΕΝΤΕΣ, ΩΣ ΒΕΒΑΙΑ ΚΑΙ ΑΛΗΘΗ ΚΑΙ
ΩΜΟΛΟΓΗΜΕΝΑ ΕΧΟΥΣΙ ΤΑ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ
ΨΕΤΔΗ ΚΑΙ ΤΕΡΑΤΕΥΜΑΤΑ. ΟΙ ΔΕ ΟΥ ΒΟΥ-

ΛΟΝΤΑΙ ΑΠΟΣΤΗΝΑΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΟΠΑΡΑΔΟ-
ΤΟΥ ΠΛΑΝΗΣ ΑΥΤΩΝ ΑΙΔΟΙ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ,
ΑΛΛ' ΕΠ' ΕΚΕΙΝΟΙΣ ΤΙΘΕΑΣΙ ΤΗΝ ΑΙΤΙΑΝ
ΤΗΣ ΠΡΟΣ ΘΕΟΝ ΑΠΟΛΟΓΙΑΣ. ΟΙ ΔΕ ΔΙΑ ΤΟ
ΑΝΕΤΟΝ ΚΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΟΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙ ΤΑΣ Η-
ΔΟΝΑΣ ΕΝΔΟΣΙΜΟΝ ΟΥ ΒΟΥΛΟΝΤΑΙ ΑΠΟ-
ΣΤΗΝΑΙ ΤΗΣ ΠΛΑΝΗΣ, ΑΛΛΑ ΤΗΝ ΑΚΑΘΑΡ-
ΣΙΑΝ ΚΑΙ ΜΑΤΑΙΑΝ ΔΙΑΙΤΑΝ ΠΡΟΑΙΡΟΥΝ-
ΤΑΙ, ΓΙΝΩΣΚΟΝΤΕΣ ΜΕΝ ΟΤΙ ΟΥΚ ΕΙΣΙΝ ΑΠΟ
ΘΕΟΥ ΤΑ ΛΕΓΟΜΕΝΑ, ΛΕΓΟΥΣΙ Δ' ΟΜΩΣ
ΑΝΤΙΚΡΥΣ, ΩΣ ΠΡΟΕΙΡΗΤΑΙ, ΟΤΙ «ΟΔΩΝ ΕΝ-
ΤΟΛΩΝ ΣΟΥ ΓΝΩΝΑΙ ΟΥ ΒΟΥΛΟΜΑΙ.» ΚΑΙ
ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΟΥΔΕ ΠΑΡΑΧΩΡΟΥΣΙΝ ΑΝΑΓΙ-
ΝΩΣΚΕΣΘΑΙ ΤΗΝ ΘΕΙΑΝ ΓΡΑΦΗΝ ΠΑΡ' Ε-
ΚΕΙΝΟΙΣ, ΙΝΑ ΜΗ ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΑΤ-
ΤΩΝ ΨΕΤΔΟΣ ΕΙΣ ΕΛΕΓΧΟΝ ΕΛΘΗ. ΕΝ ΓΑΡ
ΤΩ. ΚΕΦΑΛΑΙΩ. ΤΩ. ΙΩΝΑ. ΟΥΤΩ ΦΗΣΙΝ, ΟΤΙ
ΚΑΝ ΟΠΟΙΟΣ ΠΟΤΕ ΦΩΡΑΘΗ. ΑΝΤΙΛΕΓΩΝ
ΤΟ ΚΟΡΡΑΝ, ΘΑΝΑΤΟΣ ΕΣΤΑΙ Η ΤΙΜΩΡΙΑ,
ΜΗΔΕ ΠΙΣΤΕΥΕΙΝ ΕΤΕΡΟΝ ΠΛΗΝ ΑΥΤΟΥ.
ΕΝ ΔΕ ΤΩ. ΚΕΦΑΛΑΙΩ. ΤΩ. ΑΜΡΑΜ ΦΗΣΙ,
ΜΗ ΠΙΣΤΕΥΣΗΤΕ ΕΤΕΡΟΝ ΠΛΗΝ ΤΟΥ ΕΠΟ-
ΜΕΝΟΥ ΤΩ. ΗΜΕΤΕΡΩ ΝΟΜΩ, ΚΑΙΤΟΙ ΓΕ
ΤΟ ΕΤΑΓΓΕΛΙΟΝ ΣΩΤΗΡΙΑΝ ΕΙΝΑΙ ΛΕΓΩΝ
ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΝ, ΚΑΙ ΜΗΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΤΟΙΣ ΣΑ-
ΡΑΚΗΝΟΙΣ, ΜΗ ΠΛΗΡΩΣΑΣΙ ΤΟ ΕΤΑΓΓΕ-
ΛΙΟΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΝΟΜΟΝ. ΠΑΛΙΝ ΔΕ Ο ΑΥΤΟΣ,

καὶ ἂν εἶναι, θάνατος ἂς εἶναι ἢ τιμωρία του, καὶ νὰ μὴ πιστεύουσιν
ἀλλὰ μόνον αὐτόν. Καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τὸ Ἀράμ λέγει· μὴ πι-
στεύετε ἄλλον, μόνον ἐκεῖνον ὅπου ἀκολουθᾷ εἰς τὸν νόμον μου. Μὲ
ὄλον ὅπου λέγει πῶς τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι σωτηρία καὶ ὁδηγία, καὶ
πῶς οἱ Σαρακηνοὶ δὲν εἶναι τίποτε, ἂν δὲν κάμουνσι καὶ τὸ Εὐαγγέ-
λιον καὶ τὸν νόμον. Καὶ πάλιν ὁ ἴδιος ὡσὰν νὰ ἤθελεν ἀλησμονήσῃ
τὰ λόγια του, λέγει εἰς τὸ ἴδιον κεφάλαιον, πῶς εἰς ἐμένα ἂς εἶναι ὁ 19

νόμος μου καὶ εἰς ἑσᾶς ὁ ἐδικός σας, ἑσεῖς εἶστε ἐλεύθεροι ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου ἐγὼ κάνω, καὶ ἐγὼ πάλιν εἶμαι ἐλεύθερος ἀπ' ἐκεῖνα ὅπου ἑσεῖς κάνετε. Καὶ τοῦτα τὰ τόσον ἐναντία δὲν εἶναι ἄλλου ἴδιον νὰ τὰ λέγη, παρὰ ἐκείνου ὅπου ἔχει νοῦν πλανημένον καὶ διεστραμμένον, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον δὲν συμφωνᾷ με κανένα καλόν, ἀλλὰ μήτε κἂν με τὸν ἑαυτὸν του συμφωνᾷ, καθὼς εἶναι καὶ τοῦτος ὁ Μωάμεθ εἰς ὄλον τὸ σύγγραμμα. Ἄλλὰ τῶν χριστιανῶν τὰ πράγματα δὲν εἶναι ἔτζη, μὰ ὄλη ἡ θεία Γραφή, καὶ ἡ παλαιὰ καὶ ἡ νέα, κάθα μία ξέχωρα, συμφωνᾷ καὶ εἰς τοῦ λόγου της [με] μεγάλην ἀκρίβειαν, καὶ πάλιν αἱ δύο μαζί εὐρίσκονται εἰς ὅλα συμφωνημέναις, ἔστωντας καὶ νὰ ἔχουσι καὶ τὴν ἰδιαν γνώμην καὶ παρ' ὀλίγον καὶ ταῖς ἴδιαις λέξεσι. Καὶ τοῦτο πρεπούμενα, διατὶ ὁ ἴδιος Θε[εὸς] ὁποῦ ἔκαμε καὶ ταῖς δύο, νομοδότης καὶ νομοθέτης τῆς παλαιᾶς καὶ τῆς νέας. Μὰ ἐγὼ ἴσως ἤθελα εἰπῆ με τὸν Ἡσαΐαν καὶ με τὸν Δαβίδ, τοὺς προφήτας· διατὶ, Κ[ύρι]ε, κατευοδώνεται ἡ στράτα τῶν ἀσεβῶν, καὶ ἐμένα ὀλίγον ἔλειψε νὰ σαλευθοῦσι τὰ ποδάρια, παρ' ὀλίγον ἐχυθῆκασι τὰ περιπατήματά μου νὰ ἐκβοῦσιν ἀπὸ τὸν καλὸν δρόμον, διατὶ ἐζήλευσα διὰ τοὺς ἀνόμους; Διατὶ βλέπω καὶ τοῦτοι οἱ ἁμαρτωλοὶ ἔχουσιν εἰρήνην,

20

ΩΣΠΕΡ ΕΠΙΠΛΑΘΟΜΕΝΟΣ ΤΩΝ ΕΑΥΤΟΥ ΛΟΓΩΝ, ΕΝ ΤΩ ΑΥΤΩ ΛΟΓΩ ΦΗΣΙΝ, ΟΤΙ ΕΜΟΙ Ο ΕΜΟΣ ΝΟΜΟΣ, ΚΑΙ ΤΜΙΝ Ο ΤΜΕΤΕΡΟΣ. ΤΜΕΙΣ ΕΛΕΤΘΕΡΟΙ ΕΣΤΕ ΩΝ ΕΓΩ ΠΡΑΤΤΩ, ΚΑΓΩ ΩΝ ΤΜΕΙΣ. ΤΟΥΤΟ ΓΟΤΝ ΙΔΙΟΝ ΕΣΤΙ ΤΟΥΤ ΠΑΡΑΤΕΤΡΑΜΜΕΝΟΥ ΚΑΙ ΠΕΠΛΑΝΗΜΕΝΟΥ ΝΟΟΣ, ΤΟ ΜΗ ΜΟΝΟΝ ΜΕΤΑ ΤΟΥΤ ΚΑΛΟΥ ΤΕ ΚΑΙ ΑΓΑΘΟΥ ΑΣΥΜΦΩΝΟΝ ΤΟΥΤΟΝ ΕΤΡΙΣΚΕΣΘΑΙ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣ ΕΑΥΤΟΝ ΜΗΔΕΠΟΤΕ ΣΥΜΦΩΝΕΙΝ, ΩΣΠΕΡ ΚΑΙ Ο ΠΑΡΩΝ ΟΥΤΟΣΙ ΜΩΑΜΕΘ ΕΝ ΟΛΩ ΤΩ ΑΥΤΟΥΤ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΙ. ΤΑ ΔΕ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΟΥΧ ΟΥΤΩΣ, ΑΛΛΑ ΠΑΣΑ Η ΘΕΙΑ ΓΡΑΦΗ, Η ΤΕ ΠΑΛΑΙΑ, Η ΤΕ ΝΕΑ, ΜΙΑ ΕΚΑΣΤΗ ΠΡΟΣ ΑΥΤΗΝ, ΚΑΤΑ ΠΑΣΑΝ ΑΚΡΙΒΕΙΑΝ ΣΥΜΦΩΝΕΙ, ΚΑΙ ΑΥΘΙΣ ΑΙ ΔΥΟ ΟΜΟΥ ΚΑΤΑ ΠΑΝΤΑ ΕΤΡΙΣΚΟΝΤΑΙ ΤΑ ΑΥΤΑ ΚΑΙ ΦΡΟΝΟΥΣΑΙ ΚΑΙ ΛΕΓΟΥΣΑΙ, ΚΑΙ ΕΙΚΟΤΩΣ. Ο ΓΑΡ ΑΥΤΟΣ ΘΕΟΣ ΕΣΤΙΝ Ο ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΔΟΤΗΣ ΤΗΣ ΤΕ ΠΑΛΑΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΑΣ. ΕΓΩ ΔΕ ΤΑΧΑ ΑΝ ΜΕΤΑ ΗΣΑΪΟΥΤ ΚΑΙ ΔΑΒΙΔ ΤΩΝ ΠΡΟΦΗΤΩΝ ΕΙΠΟΝ, «ΙΝΑ ΤΙ, ΚΥΡΙΕ, ΟΔΟΣ ΑΣΕΒΩΝ ΕΤΟΔΟΥΤΑΙ;» ΚΑΙ ΟΤΙ «ΕΜΟΥ ΠΑΡΑΜΙΚΡΟΝ ΕΣΑΛΕΥΘΗΣΑΝ ΟΙ ΠΟΔΕΣ, ΠΑΡ' ΟΛΙΓΟΝ ΕΞΕΧΤΘΗ ΤΑ ΔΙΑΒΗΜΑΤΑ ΜΟΥ, ΟΤΙ ΕΖΗΛΩΣΑ ΕΠΙ ΤΟΙΣ ΑΝΟΜΟΙΣ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΑΜΑΡΤΩΛΩΝ ΘΕΩΡΩΝ, ΟΤΙ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΑΝΑΝΕΤΣΙΣ ΕΝ ΤΩ ΘΑΝΑΤΩ ΑΥΤΩΝ,

ΚΑΙ ΣΤΕΡΕΩΜΑ ΕΝ ΤΗ ΜΑΣΤΙΓΙ ΑΥΤΩΝ. ΕΝ ΚΟΠΟΙΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΟΥΚ ΕΙΣΙ, ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΟΥ ΜΑΣΤΙΓΩΘΗΣΟΝΤΑΙ. ΔΙΑ ΤΟΥΤΟ ΕΚΡΑΤΗΣΕΝ ΑΥΤΟΥΣ Η ΥΠΕΡΗΦΑΝΙΑ ΕΙΣ ΤΕΛΟΣ. ΠΕΡΙΕΒΑΛΛΟΝΤΟ ΑΔΙΚΙΑΝ ΚΑΙ ΑΣΕΒΕΙΑΝ ΕΑΥΤΩΝ· ΕΞΕΛΕΤΣΕΤΑΙ ΩΣ ΕΚ ΣΤΕΑΤΟΣ Η ΑΔΙΚΙΑ ΑΥΤΩΝ, ΔΙΗΛΘΟΣΑΝ ΕΙΣ ΔΙΑΘΕΣΙΝ ΚΑΡΔΙΑΣ, ΔΙΕΝΟΗΘΗΣΑΝ ΚΑΙ ΕΛΑΛΗΣΑΝ ΕΝ ΠΟΝΗΡΙΑ· ΑΔΙΚΙΑΝ ΕΙΣ ΤΟ ΤΨΟΣ ΕΛΑΛΗΣΑΝ, ΕΘΕΝΤΟ ΕΙΣ ΟΥΤΡΑΝΟΝ ΤΟ ΣΤΟΜΑ ΑΥΤΩΝ, ΚΑΙ Η ΓΛΩΣΣΑ ΑΥΤΩΝ ΔΙΗΛΘΕΝ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ.» ΑΛΛΑ ΣΤΗ ΤΩ ΘΕΟΠΑΤΟΡΙ ΔΑΒΙΔ ΚΑΙ ΑΥΤΟΣ ΚΕΚΡΑΞΟΜΑΙ ΟΤΙ, «ΔΙΑ ΤΑΣ ΔΟΛΙΟΤΗΤΑΣ ΑΥΤΩΝ ΕΘΟΥ ΑΥΤΟΙΣ ΚΑΚΑ, ΚΥΡΙΕ, ΚΑΤΕΒΑΛΕΣ ΑΥΤΟΥΣ ΕΝ ΤΩ ΕΠΑΡΘΗΝΑΙ ΠΩΣ ΕΓΕΝΟΝΤΟ ΕΙΣ ΕΡΗΜΩΣΙΝ ΕΞΑΠΙΝΑ; ΕΞΕΛΙΠΟΝ, ΑΠΩΛΟΝΤΟ ΔΙΑ ΤΗΝ ΑΝΟΜΙΑΝ ΑΥΤΩΝ, ΩΣΕΙ ΕΝΤΙΠΝΙΟΝ ΕΞΕΓΕΙΡΟΜΕΝΟΥ. ΚΥΡΙΕ, ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΕΙ ΣΟΥ ΤΗΝ ΕΙΚΟΝΑ ΑΥΤΩΝ ΕΞΟΥΔΕΝΩΣΕΙΣ.»

Β. ΕΤΙ ΕΝ ΤΩ ΚΕΦΑΛΑΙΩ ... ΛΕΓΕΙ Ο ΜΩΑΜΕΘ ΟΤΙ ΟΙ ΔΑΙΜΟΝΕΣ ΣΩΘΗΝΑΙ ΜΕΛΛΟΥΣΙΝ, ΟΡΙΓΕΝΕΙ ΑΙΡΕΤΙΚΩ ΑΚΟΛΟΥΘΩΝ. ΚΑΙ ΕΤΙ ΜΕΝ ΕΝ ΕΤΕΡΩ ΤΟΠΩ ΦΗΣΙΝ Ο ΑΥΤΟΣ ΟΤΙ ΠΟΛΛΟΙ ΤΩΝ ΔΑΙΜΟΝΩΝ ΑΚΟΥΣΑΝΤΕΣ ΤΟ ΤΟΥ ΜΑΧΟΥΜΕΤ ΚΟΡΡΑΝ ΑΝΑΓΙΝΩΣΚΟΜΕΝΟΝ, ΕΠΗΝΕΣΑΝ ΚΑΙ ΕΘΑΥΜΑΣΑΝ, ΚΑΙ

ἔξαφνα; Ἐλείψασιν, ἐχαλαστήκασι, διὰ τὴν ἀνομίαν τους, ὡσὰν χαλάται τὸ ὄνειρον ἐκεῖνο ὅπου ἐξυπνᾷ; Κ[ύρι]ε, εἰς τὴν χώραν σου τὴν εἰκόνα τους θέλεις χαλάσει. Ἡ Ἀκόμη εἰς τὸ κεφάλαιον [...] λέγει ὁ Μωάμεθ, πῶς οἱ Δαίμονες ἔχουσι νὰ σωθοῦσιν, ἀκολουθῶντας εἰς τοῦτο τοῦ αἰρετικοῦ Ὀριγένους. Λέγει καὶ εἰς ἄλλον τόπον ὁ ἴδιος, πῶς πολλοὶ Δαίμονες γροικῶντας νὰ διαβάζουσι τὸ Κοράνι τὸ ἔθναυμάσασι, καὶ

21

καὶ δὲν εἶναι εἰς τὸν θάνατόν τους βεβαίωσις, μήτε στερέωμα εἰς τὸν δαρμόν τους. Δὲν ἔχουσι τοὺς ἰδίου κόπους με τοὺς ἄλλους ἀν[θρώπ]ους, καὶ δὲν δέρνουνται καὶ αὐτοὶ ὅταν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὸν Θε[εὸ]ν δέρνουνται. Διὰ τοῦτο τοὺς ἐνίκησεν ἡ ὑπερηφάνειά τους. Ὅλωσ διόλου ἐνδυσθήκασι ἀδικίαν καὶ ἀσέβειαν, καὶ ὡσὰν νὰ ἠθελεν εἶσται πάχος ἡ ἀδικία τους, τέτοιας λογῆς τὴν ἠῆξῆσε, καὶ ἦλθασιν εἰς λογισμόν τῆς καρδίας τους, ἐλογιάσασι καὶ ὠμιλῆσασι με πονηρίαν, ἐλαλήσασι ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος, ὑβρίζοντες τοῦ Θεοῦ τὰ πράγματα, ἐβάλασιν εἰς τὸν οὐρανὸν τὸ στόμα τους, καὶ ἡ γλῶσσα τους ἀπέρασεν εἰς τὴν γῆν. Μὰ θέλω εἰπῆ καὶ ἐγὼ μαζί με τὸν θεοπάτορα Δ[αβί]δ· διὰ ταῖς δολιότηταῖς τους ἔβαλες εἰς αὐτοὺς κακά, Κ[ύρι]ε, καὶ ἔρριψές τους εἰς τὴν γῆν χαμαί, ἔστωντας καὶ νὰ σηκωθοῦσι ψηλά. Πῶς ἐρημωθήκασι

ἐπαινέσασίν το, καὶ πιστεύοντές το ἐσωθήκασιν. Μὰ τώρα δὲν λέγει ἔτζη, μὰ καθολικὰ ἀποφασίζει πὼς ὅλοι οἱ Δαίμονες μέλλουσι νὰ σωθοῦσι. Καὶ ἀνίσως καὶ ἕνας μόνος ἤμπορεῖ νὰ σωθῆ ἀπὸ τὴν πληγὴν του, ἤμποροῦσι καὶ ὅλοι νὰ σωθοῦσι. Μὰ καθὼς πάντοτε αὐτὸς ἐναντιώνεται τὸν ἑαυτὸν του, ἔτζη καὶ εἰς τὸ παρόν. Διατὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀκόλουθοί του λέγουσι τὸ Εὐαγγέλιον τέλειον, καὶ ἅγιον, καὶ σωτήριον, ὡσὰν λόγος τοῦ Χ[ριστοῦ], μὰ τώρα λέγουσιν ἐναντία τούτου, ἐπειδὴ ὁ Χ[ριστὸς] εἶπε πρὸς ἐκείνους ὅπου ἦσαν ἄξιοι τῆς Γέννης· ὑπάγετε ἀπὸ μένα οἱ καταραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἠτοιμασμένον διὰ τὸν Διάβολον καὶ διὰ τοὺς ἀγγέλους του. Τοῦτο λέγωντας δὲν ἄφηκε κανένα ἀπὸ τοὺς Δαίμονας ἔξω ἀπὸ τὴν αἰώνιον Κόλασιν. Καὶ πρεπούμενα, ἢ διατὶ ἐκεῖνος ὅπου σώζεται ἢ ὡσὰν μετανοήση κάνει ἔργα ὅσα ἤμπορεῖ διὰ τὴν σωτηρίαν του, ἢ μόνον μετανοᾷ. Καὶ ὁ πανάγαθος Θεός, ὅπου ἐκατέβηκεν ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐγένηκεν ἀνθρώπος, χύνει εἰς αὐτὸν τὴν ἐλεημοσύνην του, ὅπου εἶναι μεγαλύτερη ἀπὸ κάθε ἔργον δικαιοσύνης καὶ ἀπὸ ὅλαις ταῖς ἀρεταῖς, καὶ μὲ ταύτην τὸν κράζει εἰς τοῦ

ΠΙΣΤΕΥΣΑΝΤΕΣ Αὐτῷ. Ἐσωθήσαν. Ἄλλα ντν οτχ οττωσ, ἄλλα καθολικῶς λεγεῖ, καὶ ἀποφαινεται ὅτι σωθῆναι μέλλουσιν οἱ δαίμονες. Ἐπερ γοτν δτν ατται σωθῆναι εἰς καὶ μόνος ἐκ τοῦ ταγματός αττων, δτν ατται σωθῆναι καὶ πάντες. Ἄλλ' ὡσπερ πάντοτε αττος εαττω. Ἐναντιοῦται, οττω καὶ κατὰ τὸ παρόν. αττος καὶ οἱ μετ' αττου κατὰ πάντα λεγοῦσι τὸ εταγγελιον τέλειον, καὶ ἁγίον, καὶ σωτήριον, ὡς τοῦ χριστοῦ λόγος· ντν δε, ὡς καὶ πολλακίς, ἐναντία τοττω. καθολοῦ λεγοῦσιν. Ὁ γὰρ χριστὸς οττωσ εἰρηκε πρὸς τοτς τῆς γεεννης ἀξιοῦς, «πορετεςθε ἀπ' ἐμοῦ, οἱ καθαραμένοι, εἰς τὸ πτρ τὸ αἰώνιον, τὸ ἠτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγελοῖς αττου.» τοῦτο τοῖντν ἐπιῶν, οτδενα τῶν δαίμονων ἀφηκεν ἐκτός τῆς κόλασεως. καὶ εἰκοτῶσ. Ὁ γὰρ σεσωσμένος ἢ στν τῆ. μετανοῖα. τὸ κατὰ δτναμιν καὶ αττος στμβαλλει δια πρξεως εἰς τὴν τῆς σωτηρίας ὁδόν· [...] ἢ κατὰ δεττερον, ὁ φασί, πλοτν μόνον μετανοῶν ἐτρискηται. καὶ ὁ πανάγαθος θεός, ὁ δια τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων κλινας τοτς οτρανотς, καὶ κατελθῶν, καὶ γεγονῶσ ἀνθρώπος, ἐκχέει τὸ ἐλεος αττου, ὡσπερ ἐστὶ μείζον πασης

πρξεως ἀγγελῶν τε καὶ ἀνθρώπων, καὶ ἀντιπασῶν ἀρετῶν τοῦτο λογίζεται· καὶ πρὸς εαυτὸν προσκαλεῖται αττου, καὶ φιλοῦσ αττου καθίστησιν. ἐπι δε τοῦ διαβόλου, ποῦ μετανοῖα; ποῦ ταπεινώσῃς; ἢ γὰρ μετανοῖα ἐκ ταπεινώσεως γίνεταί. προτερον γὰρ καταγίνωσκε τις εαττου ὡς κακῶσ πρξεανтос, ἐπειτα μετανοεῖ ἐφ' οἷς ἠμαρτεν. Ὁ δε διαβόλος τοτνантиον. στεργει μὲν τὴν ἁμαρτιαν ἠν ἠμαρτε, καὶ τὸ κατὰ δτναμιν προξενος καὶ στνεργος τῆς τῶν ἀνθρώπων ἀπολείας ἐτρискηται. τις γοτν κοινῶν θεῶ. τε καὶ διαβόλου; ἀρα ματαιῶσ ἐλαλησεν ὁ μῶαμεθ, ἐπιῶν ὅτι δτν ατται σωθῆναι οἱ δαίμονες.

Γ. Ἐτὶ ὁ αττος μῶαμεθ φησι περὶ τοῦ κορραν ὅτι οτδεις τῶν ἀνθρώπων, οτδ' αττος ὁ μῶαμεθ γίνωσκε τὴν τοττου ἐξηγησιν, ἄλλ' ἢ μόνος ὁ θεός. καὶ εἰ τοῦτο ἐστὶν ἀληθεῖα, ποῖα ἐστὶν ἡ τοῦ κορραν ὠφελεία; ἰσῶσ γὰρ οττωσ ἠδτнато ὠφελῆσαι, ἐπερ ἐγίνωσκον τὰ παρὰ τοῦ θεοῦ λεγόμενα. ἐπεὶ δ' αττος ὁ μῶαμεθ μαρτυρῶν ἐτρискηται ὅτι οτδεις τῶν ἀνθρώπων γίνωσκε τὰ ἐν τῷ κορραν λεγόμενα, τις ἢ τοττου ὠφελεία; πάντῶσ οτδemia. καὶ τις ἀλλῆ μείζων ἀποδείξις ὅτι οτк ἐστὶν ἀν ἐθέλασιν ἠξεύρει κᾶν ἐκεῖνα ὅπου λέγει διὰ τὸν θεόν. μὰ ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ μαρτυρᾷ πὼς οὐδένας ἀνθρώπος γνωρίζει τὰ λεγόμενα εἰς τὸ κοράν, τίς εἶναι ἢ ὠφέλειά του; βέβαια δὲν ὠφελᾷ τίποτες. καὶ τίνα ἀλλῆν μεγαλύτερη ἀπόδειξιν θέλεις ἀπὸ τούτην νὰ δείξῃ πὼς δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν ὁ νόμος τοῦ μῶαμεθ; Διατὶ δὲν

λόγου του καὶ κάνει τὸν φίλον του. Μὰ εἰς τὸν Διάβολον, ποῦ εἶναι μετάνοια, ποῦ ταπεινώσῃς; Διατὶ ἢ μετάνοια γίνεταί ἀπὸ τὴν ταπεινώσῃς, ἐπειδὴ πρῶτῆτερα καταδικάζει καὶ καταφρονᾷ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸν ἑαυτὸν του πὼς ἔκαμε κακά, καὶ ὕστερα μετανοᾷ διὰ τὰ ἁμαρτήματά του. Μὰ ὁ Διάβολος κάνει τὸ ἐναντίον, διατὶ στέργει καὶ τὴν ἁμαρτίαν ὅπου ἠμαρτε καὶ μετάνοια δὲν κάνει. Ἄλλὰ γίνεται πρόξενος καὶ συνεργὸς εἰς τὴν ἀπώλειαν τῶν ἀνθρώπων. Τί ἔχει λοιπὸν νὰ κάμῃ ὁ θεός μὲ τὸν Διάβολον; λοιπὸν κακὰ ἐλάλησεν ὁ μῶαμεθ λέγωντας πὼς οἱ δαίμονες μέλλουσι νὰ σωθοῦσιν. Ἄκόμι ὁ ἴδιος μῶαμεθ λέγει διὰ τὸ κοράν, πὼς οὐδένας ἀνθρώπος, οὐδ' αὐτὸς ὁ ἴδιος ἠξεύρει τὴν ἐξηγησιν του, παρὰ μονάχα ὁ Θεός. καὶ ἀνίσως καὶ τοῦτο εἶναι ἀληθινόν, εἰς τί ὠφελᾷ τὸ κοράν; Διατὶ ἤμπορεῖ ἴσως νὰ ὠφελῆσῃ, ἀν ἐθέλασιν ἠξεύρει κᾶν ἐκεῖνα ὅπου λέγει διὰ τὸν θεόν. μὰ ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος νὰ μαρτυρᾷ πὼς οὐδένας ἀνθρώπος γνωρίζει τὰ λεγόμενα εἰς τὸ κοράν, τίς εἶναι ἢ ὠφέλειά του; βέβαια δὲν ὠφελᾷ τίποτες. καὶ τίνα ἀλλῆν μεγαλύτερη ἀπόδειξιν θέλεις ἀπὸ τούτην νὰ δείξῃ πὼς δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν ὁ νόμος τοῦ μῶαμεθ; Διατὶ δὲν

δίδει νόμους ματαίους ὁ Θεός. Νά λοιπόν πὺς εἶναι φανερόν ὅτι τὸ Κοράν δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν, μὰ εἶναι πλάσμα τῆς ταλαιπώρου του διανοίας, τὸ ὁποῖον φαίνεται ἀκόμι καὶ ἀπὸ τοῦτο· διατὶ τὸ Κοράν δὲν συμφωνᾷ οὐδὲ μὲ τὴν Παλαιὰν Διαθήκην μήτε μὲ τὴν Νέαν, μὲ ὄλον ὁποῦ ὁ Μωάμεθ ὁμολογᾷ πὺς οἱ Γραφαῖς εἶναι ἄγαις καὶ καλαῖς, καὶ πὺς οἱ ἀκόλουθοὶ του δὲν εἶναι τίποτε, ἂν δὲν πληρώσωσι τὸν νόμον καὶ τὸ Εὐαγγέλιον. Ἄλλὰ καὶ ἔξω ἀπὸ τοῦτα, ἂν ἤθελεν εἶσται ἀπὸ τὸν Θεόν πὺς ἐναντιώνεται εἰς τόσους τόπους; Καὶ πὺς δὲν ἔκαμε κανένα θαῦμα εἰς πίστωσιν τῶν λεγομένων; Ἡ πὺς εἶναι γεμᾶτο ψεύματα, ὁποῦ τοῦτον εἶναι ὄλως διόλου ξένον ἀπὸ τὸν Θεόν; Ἀκόμι, τὸ Κοράν τοῦτο εἶναι βίαιον καὶ δυναστικόν, διατὶ χαλᾷ τὸ αὐτεξούσιον, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν ἔχάλασεν ὁ Θεός. Εἶναι καὶ ὄλως διόλου ἄτακτον,

καὶ ἡ ἀταξία εἶναι μακρὰν ἀπὸ τὸν Θεόν, διατὶ ὁ Θεός δὲν εἶναι Θεὸς ἀταξίας. Ἄλλὰ καὶ φαίνεται γεμᾶτον πονηρίας, καὶ πὺς ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ἀπὸ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ἀπὸ πάνω ἀπὸ πᾶσαν ἀγαθωσύνην καὶ ἰσότητα; Ἡ πὺς εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν, τὸν ποιητὴν καὶ δοτῆρα τῆς ἀληθείας, ἐκεῖνο ὁποῦ περικρατεῖ εἰς τοῦ λόγου του

ΠΟ ΘΕΟΥ Ο ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ ΔΟΘΕΙΣ ΝΟΜΟΣ; ΟΥ ΓΑΡ ΔΗ ΜΑΤΑΙΩΣ ΝΟΜΟΔΟΤΕΙ Ο ΘΕΟΣ. ΙΔΟΥ ΤΟΙΝΤΝ ΚΑΤΑΦΑΝΕΣ ΕΣΤΙ ΤΟ ΚΟΡΡΑΝ, ΟΤΙ ΟΥΚ ΕΣΤΙΝ ΑΠΟ ΘΕΟΥ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΑΝΑΠΛΑΣΜΑ ΕΣΤΙ ΔΙΑΝΟΙΑΣ ΑΥΤΟΥ ΚΑΚΟΔΑΙΜΟΝΟΣ. ΚΑΙ ΠΡΟΔΗΛΟΝ ΕΞ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΚΟΡΡΑΝ ΟΤΙ ΟΥΤΕ ΤΗ ΠΑΛΑΙΑ ΓΡΑΦΗ ΣΥΜΦΩΝΕΙ, ΟΥΤΕ ΤΗ ΝΕΑ ΔΙΑΘΗΚΗ, ΚΑΙΤΟΙ ΓΕ ΟΜΟΛΟΓΟΥΝΤΟΣ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ ΟΤΙ ΑΓΙΑΙ ΚΑΙ ΚΑΛΑΙ ΕΙΣΙΝ ΑΙ ΓΡΑΦΑΙ, ΚΑΙ ΟΤΙ ΟΥΔΕΝ ΕΙΣΙΝ ΟΙ ΕΚΕΙΝΟΥ ΑΚΟΛΟΥΘΟΙ, ΕΙ ΜΗ ΠΛΗΡΩΣΑΙΕΝ ΤΟΝ ΤΕ ΝΟΜΟΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ. ΕΤΙ, ΣΧΕΔΟΝ ΔΙΟΛΟΥ ΑΥΤΟΣ ΕΑΥΤΩ ΕΣΤΙΝ ΑΝΤΙΛΕΓΩΝ. ΕΤΙ, ΟΥΔΕΝ ΘΑΥΜΑ ΕΠΟΙΗΣΕΝ ΕΙΣ ΠΙΣΤΩΣΙΝ ΤΩΝ ΛΕΓΟΜΕΝΩΝ. ΕΤΙ, ΟΜΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΨΕΥΔΗ ΠΕΡΙΕΧΕΙ, ΟΠΕΡ ΕΣΤΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΑΛΛΟΤΡΙΟΝ ΠΑΝΤΗ. ΕΤΙ ΒΙΑΙΟΝ ΕΣΤΙ, ΚΑΙ ΚΑΤΑΛΤΕΙ ΤΟ ΑΥΤΕΞΟΥΣΙΟΝ, ΟΠΕΡ ΟΥΔΕΠΟΤΕ Ο ΘΕΟΣ ΑΝΕΤΡΕΨΕΝ. ΕΤΙ, ΠΑΝΤΕΛΩΣ ΕΣΤΙΝ ΑΤΑΚΤΟΝ, ΚΑΙ ΤΟ ΑΤΑΚΤΟΝ ΜΑΚΡΑΝ ΕΣΤΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ· ΟΥ ΓΑΡ ΕΣΤΙΝ Ο ΘΕΟΣ ΑΤΑΞΙΑΣ ΘΕΟΣ. ΕΤΙ ΠΟΝΗΡΟΝ ΑΝΑΦΑΙΝΕΤΑΙ, ΚΑΙ ΠΩΣ ΑΠΟ ΘΕΟΥ, ΤΟΥ ΠΑΣΗΣ ΕΠΕΚΕΙΝΑ ΕΥΘΥΤΗΤΟΣ ΚΑΙ ΑΠΛΟΤΗΤΟΣ; ΕΤΙ, ΠΕΠΛΑΣΜΕΝΑΣ ΚΑΙ ΤΕΡΑΤΩΔΕΙΣ ΘΕΩΡΙΑΣ ΠΕΡΙΕΧΕΙ. ΚΑΙ ΠΩΣ ΤΟΥΤΟ ΑΠΟ ΘΕΟΥ, ΤΟΥ ΠΟΙΗΤΟΥ ΚΑΙ ΔΟΤΗΡΟΣ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ; ΤΟ ΔΕ ΠΑΝΤΩΝ ΤΩΝ ΚΑΚΩΝ ΕΣΧΑΤΟΝ

ἀπὸ τὸν Θεόν, διατὶ ὁ Θεός δὲν εἶναι Θεὸς ἀταξίας. Ἄλλὰ καὶ φαίνεται γεμᾶτον πονηρίας, καὶ πὺς ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ἀπὸ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ἀπὸ πάνω ἀπὸ πᾶσαν ἀγαθωσύνην καὶ ἰσότητα; Ἡ πὺς εἶναι ἀπὸ τὸν Θεόν, τὸν ποιητὴν καὶ δοτῆρα τῆς ἀληθείας, ἐκεῖνο ὁποῦ περικρατεῖ εἰς τοῦ λόγου του

ΚΑΙ ΠΡΩΤΟΝ, ΟΤΙ ΠΑΡΑ ΔΑΙΜΟΝΟΣ ΕΞΕΔΟΘΗ ΤΟ ΤΟΙΟΥΤΟ ΚΟΡΡΑΝ· ΚΑΝ ΚΑΙ ΤΟΝ ΘΕΟΝ ΔΙΑΒΑΛΛΟΝΤΕΣ ΛΕΓΩΣΙΝ ΟΤΙ ΑΠΟ ΘΕΟΥ ΕΔΟΘΗ. ΘΑΥΜΑΖΩ ΓΑΡ ΕΓΩΓΕ ΚΑΙ ΕΚΠΛΗΤΤΟΜΑΙ, ΠΩΣ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΥΤΟΥ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΝ ΑΦΕΝΤΕΣ ΟΙ ΤΑΛΑΝΕΣ, ΗΚΟΛΟΤΘΗΣΑΝ ΤΩ ΜΩΑΜΕΘ. ΑΥΤΟΣ ΚΑΙ ΓΑΡ Ο ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ ΝΟΜΟΣ, ΤΟΥΤΕΣΤΙ ΤΟ ΚΟΡΡΑΝ, ΑΥΤΟ ΤΟΥΤΟ ΦΗΣΙΝ, ΟΤΙ ΔΙ' ΑΓΓΕΛΟΥ ΕΥΗΓΓΕΛΙΣΘΗ ΤΗ ΜΗΤΡΙ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ, ΚΑΙ ΔΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΑΓΙΟΥ ΗΓΙΑΣΘΗ, ΚΑΙ ΤΗ ΔΥΝΑΜΕΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΣΥΝΕΛΗΦΘΗ, ΑΛΛ' ΟΥ ΦΥΣΕΩΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑ, ΚΑΙ ΕΚ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΑΓΙΟΤΑΤΗΣ, ΚΑΙ ΤΙΠΕΡ ΠΑΣΑΣ ΑΛΛΑΣ ΓΥΝΑΙΚΑΣ ΚΑΘΑΡΑΣ ΓΕΝΝΗΘΗΝΑΙ. ΕΝ ΓΑΡ ΤΩ ΚΕΦΑΛΑΙΩ ΤΩ ΑΙΝΕΣΑΝ ΦΗΣΙΝ, Ω ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ, ΤΟΥΤΕΣΤΙΝ ΟΙ ΠΙΣΤΟΙ, ΜΗ ΛΕΓΕΤΕ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΠΛΗΝ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ, ΟΤΙ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΙΗΣΟΥΣ ΤΙΟΣ ΕΣΤΙ ΤΗΣ ΜΑΡΙΑΣ, ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΛΟΓΟΣ ΘΕΟΥ, ΟΝ ΕΝ ΑΥΤΗ ΕΘΗΚΕ ΔΙΑ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ. ΙΔΟΥ ΓΟΥΝ ΘΕΟΝ ΟΝΟΜΑΣΑΣ, ΚΑΙ ΛΟΓΟΝ ΘΕΟΥ, ΚΑΙ ΠΝΕΥΜΑ ΑΓΙΟΝ ΤΗΝ ΤΡΙΣΤΙΠΟΣΤΑΤΟΝ ΤΡΙΑΔΑ Ο ΑΘΛΙΟΣ, ΟΥΚ ΗΝΟΙΞΕ ΤΟΤΕ ΤΗΣ ΨΥΧΗΣ ΟΦΘΑΛΜΟΥΣ ΙΔΕΙΝ ΤΟ ΦΩΣ ΤΗΣ ΤΡΙΑΔΟΣ. ΚΑΙ ΕΙΚΟΤΩΣ. ΩΣΠΕΡ ΓΑΡ ΤΑ ΕΝ ΤΗ ΚΟΙΔΙΑ ΤΗΣ ΜΗΤΡΟΣ ΕΤΡΙΣΚΟΜΕΝΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΓΕΝΝΗΣΕΩΣ ΑΥΤΩΝ

σοῦς εἶναι υἱὸς τῆς Μαρίας, καὶ ἀπόστολος Θεοῦ, καὶ λόγος Θεοῦ, τὸν ὁποῖον ἔβαλεν εἰς αὐτὴν διὰ πνεύματος ἁγίου. Νά τὸ λοιπὸν πὺς ὀνομάζωντας Θεόν, καὶ λόγον Θεοῦ [καὶ] πνεύμα ἁγίου, ὁμολογᾷ τὴν τρισυπόστατον τριάδα. Μὰ δὲν ἤνοιξεν ὁ ἄθλιος τὰ ὄμματα τῆς ψυχῆς του νὰ ἰδῇ τὸ φῶς τῆς ἁγίας τριάδος. Καὶ τοῦτο πρεπούμενα, διατὶ

τόσαις ψευματειναῖς καὶ τερατώδεις θεωρείαις; Μὰ τὸ χειρότερον ἀπὸ ὅλα τὰ κακὰ εἶναι, διατὶ τὸ τοιοῦτον Κοράν ἐδόθηκεν ἀπὸ πονηρὸν δαιμόνιον. Καλὰ καὶ νὰ διαβάλασι τὸν Θεόν πὺς αὐτὸς νὰ τὸ ἔδωκε. Μὰ ἐγὼ θαυμάζω πολλὰ καὶ ἐκπλήττομαι πὺς ἀφήκασιν οἱ ταλαιπώροι τοῦτοι τὸν Χριστόν καὶ τὴν διδασκαλίαν του, ἀκολουθήσασιν τοῦ Μωάμεθ. Διατὶ αὐτὸς ὁ νόμος τοῦ Μωάμεθ, ἤγουν τὸ Κοράν, λέγει τοῦτο διὰ τὸν Χριστόν, πὺς εὐαγγελίστηκε μὲ ἄγγελον εἰς τὴν μητέρα του, καὶ πὺς μὲ πνεύμα ἁγίου ἠγιάστηκε, μὲ δύναμιν Θεοῦ ἐσυλλήφθηκε, μὰ ὄχι μὲ ἐνέργειαν τῆς φύσεως, καὶ πὺς ἀπὸ ἀγιωτάτην Παρθένον, καὶ καθαρωτέραν ἀπὸ ὅλαις ταῖς ἄλλαις γυναῖκες νὰ ἐγεννήθηκε. Καὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τὸ Ἐνεσὰν λέγει· ὁ συντροφία τοῦ βιβλίου τούτου, ἤγουν οἱ πιστοί, μὴ λέγετε διὰ τὸν Θεόν ἄλλο, ἔξω μόνον τὴν ἀληθειαν, πὺς ὁ Χριστὸς Ἰησοῦς

εἶναι υἱὸς τῆς Μαρίας, καὶ ἀπόστολος Θεοῦ, καὶ λόγος Θεοῦ, τὸν ὁποῖον ἔβαλεν εἰς αὐτὴν διὰ πνεύματος ἁγίου. Νά τὸ λοιπὸν πὺς ὀνομάζωντας Θεόν, καὶ λόγον Θεοῦ [καὶ] πνεύμα ἁγίου, ὁμολογᾷ τὴν τρισυπόστατον τριάδα. Μὰ δὲν ἤνοιξεν ὁ ἄθλιος τὰ ὄμματα τῆς ψυχῆς του νὰ ἰδῇ τὸ φῶς τῆς ἁγίας τριάδος. Καὶ τοῦτο πρεπούμενα, διατὶ

καθὼς τὰ ζῶα ὁποῦ εὐρίσκονται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς μητρὸς τους, πρὶν γεννηθῶσιν, ἔχουσι βέβαια ζῶην, μὰ ἀνωφέλευτην καὶ ἀτελείωτην, καὶ ἔχουσι καὶ ψυχὴν, μὰ δὲν ἠμπορεῖ νὰ νοήσῃ τὸ καλὸν ἀπὸ τὸ κακόν, καὶ ἂν γεννηθῶσι παράκαιρα, οὔτε ἀνθρώποι εἶναι, οὔτε ἄλλα ζῶα, μὰ λέγονται ἀποβάλλματα καὶ ἀπορρίμματα. Τέτοιας λογῆς καὶ κάθε ἀσεβῆς ὁποῦ νὰ μὴ γεννηθῇ ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος, μὲ τὸ ἅγιον βάπτισμα, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἰδῇ τὸ οὐράνιον φῶς καὶ τὴν γνῶσιν τῆς ἀληθείας. Καὶ διὰ τοῦτο σφαλίζωντας τὰ ὀμμάτια τῆς ψυχῆς του ὁ μάταιος, ἔμεινε σκοτεινὸς ὡσὰν καὶ τὸν πατέρα του τὸν Διάβολον. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν γροικᾷ μήτε ταῖς φωναῖς ταῖς ἰδικαῖς του, ἐπειδὴ εἰς τὸ Κοράν πολλαῖς φοραῖς ἐνθυμᾶται τοῦ ἀγίου πνεύματος, καὶ ποτὲ δὲν τὸ πιστεύει. Διατὶ εἰς τὸ κεφάλαιον τὸ Ἐμπεῖ λέγει ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, πῶς διὰ τὴν Μαρίαν ἐφυσήσαμεν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ τοῦτο τὸ πνεῦμα τὸ γροικῶσι διὰ ἄγγελον. Καὶ ὅσον διὰ τὸν Χριστὸν τέτοια πράγματα λέγει τὸ Κοράν, ἅμα διὰ τὸν Μωάμεθ δὲν λέγει κανένα τοιοῦτο πρᾶγμα, μὰ μόνον πῶς ἦτον ὀρφανὸς πλανήτης καὶ ἐπεριπάτει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὥστε ὁποῦ ὁ Θεὸς τὸν ἐμάζωξεν. Ἄκόμι τὸν Χριστὸν τὸν γράφει λόγον Θεοῦ (ὡς εἴπαμεν), καὶ ψυχὴν Θεοῦ, καὶ προφήτην μεγαλύτερον ἀπὸ ὅλους τοὺς προφήτας,

ZΩHN MEN EXOTΣIN, ANΩΦEΛH ΔE KAI ANOHTON, KAI ΨYXHΝ MH ΔIAKPINAΙ ΔY-NAMENHN TOT KPEITTONOC TO XEIPON, Ἡ ΠAPA KAIPON ΓEΝNHΘEHTA OTK EIZIN AN-ΘPΩΠOΙ, AΛΛ' EKTPΩMATΑ KAI AMBAΩMATΑ· OYTO KAI ΠAC AΣEBHΣ O MH ΓEΝNH-ΘEIZ ΔI' YΔATOC KAI ΠNETMATOC, TOTTE-CTI ΔIATOT AΓIOY BAPTIZMATOC, OY ΔY-NATAI IDEIN TO OYTPANION ΦOC KAI THN THΣ AΛHΘEIAΣ EΠIΓNΩCIN. KAI ΔIATOTTO MTΣAC TOTΣ THΣ ΨYXHΣ AYTOY OΦΘAΛ-MOTΣ O ΔEΙΛAIOC, CKOTEINOC ENAΠEΛEΙ-ΦΘH, ΩC O ΠATHP AYTOY O ΔIABOΛOC. ΠE-PI ΓAP TOT AΓIOY ΠNETMATOC CTNEXOC EN TΩ KOPPAN MEMNHTAI. ΦHΣI ΓAP EN TΩ KEΦAΛAIO. TΩ EMΠIA, ΩC EK ΠPOCΩ-ΠOT TOT ΘEOY, OTI ΠEPI THΣ MAPIAC ENE-ΦYCTHΣAMEN EIZ ATTHN EK TOT ΠNETMA-TOC TOT AΓIOY. KAI ΠANTΩC OY ΔYNTATAI EΠEIN OTI ΠEPI AΓΓEΛOY EΠE TOTTO O ΘEOC. KAI ΠEPI MEN TOT XPICTOT TOIAT-TA· ΠEPI ΔE TOT MΩAMEΘ OYΔEN TOIOY-TON ΦHΣIN, AΛΛ' OTI HN OΦANOC KAI ΠAHNHTHΣ TΠO ΘEOY CTNAXΘEIZ. ETI TOTON XPICTON ΛOΓON ΘEOY ONOMAZEI, ΩC EIPHTAI, KAI ΨYXHΝ ΘEOY, KAI ΠPOΦH-THN ΠANTΩN TΩN ΠPOΦHTΩN MEΓICTON,

TON ΔE MACHOTMET OYTO MONON ΠPOΦH-THN AΠAΩC. ETI TOTON XPICTON EK TOT ABPAAM KAI IΣAAK KAI IAKΩB OMOΛOΓOY-CIN EINAI, TOT EXONTOC TAC EΠAΓΓEΛI-AC. O ΔE MΩAMEΘ EK TOT ICMANH ECTIN, OCTIC EΞEBANΘH METΑ THΣ MHTPOC AY-TOT THΣ ΠAIDICKHΣ AΓAP EK TOT OIKOT TOT ABPAAM. ETI O XPICTOC OYΔEΠOTE E-ΠOIHCEN AMAPTIAN· ΛOΓOC ΓAP ΘEOY KAI ΠNETMA ΘEOY OY ΔYNTATAI ΠAHNΘHNAI. O ΔE MACHOTMET EIDΩOΛATPHΣ EΓENE-TO, KAI ΦONETC, KAI APΠAΞ, KAI AΣEΛ-ΓHΣ, KAI ΠOΛΛOIC ETEPOIC AMAPTHMA-CIN ENOXOC EΓENETO, EΦ' OIC O ΘEOC, ΩC ΦACIN, AYTON CTNEΠAΘHCEN. ETI O XP-ICTOC ΦPIKTA KAI EΞAICIA ΠEΠOIHKE ΘAT-MATA, ΩC KAI EN TΩ KEΦAΛAIO. TΩ EΛ-MADA MEMAPTYPHTAI, OTI O XPICTOC TY-ΦOYCT EΦOTICE, ΔEΠPOCT EKAΘAPICE, NE-KPOCT ANECTHCE, KAI AΛΛA EIPΓACATO. O ΔE MΩAMEΘ OYΔEN ΘATMA ΠEΠOIHKE KATA TO KOPPAN, AΛΛ' Ἡ MONON TO THΣ CEΛHNHΣ, OΠEP ECTI ΨEYΔOC ANTIKPTC, KAI ETEPA TINA AICXPA, AΠEP KAI ΠAPE-CIΩΠHΘHCAN, KAI TH CIGH. ΠAPEΔOΘH-CAN ΔIATOT AYCTΦHMON. ETI KATA MEN TO EYATΓΓEΛION KAI ATTHN THN AΛHΘEIAN O

Μωάμεθ δὲν ἔκαμε κανένα θαῦμα εἰς τὸ Κοράν, παρὰ μόνον τοῦ Φεγγαρίου, τὸ ὁποῖον εἶναι φανερὸν ψεῦμα, καὶ ἄλλα κάποια ἄσχημα, τὰ ὁποῖα ἐσιωπήσαμεν καὶ θεληματικοὶ τὰ ἀλησμονοῦμεν διὰ τὴν ἀσχημίαν τους. Ἄκόμι κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον καὶ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν, ὁ Χριστὸς ἐσταυρώθηκε, καὶ ἀπέθανε, καὶ ἐτάφη, καὶ ἀνεστάθη, καὶ ἀνελήφθη, καὶ κάθεται εἰς τὴν δεξιὰν μερῶν τοῦ πατρὸς. Καὶ κατὰ τὸ Κοράν λέγουσιν οἱ Μουσουλμάνοι, τάχα διὰ τὸν τιμήσουσιν, 27

πὼς δὲν ἀπέθανε μὰ πὼς ἀνελήφθηκε. Λοιπὸν ὁ Χ[ριστὸς] ζωντανὸς φαίνεται, κᾶντε ἀπὸ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Εὐαγγελίου, κᾶντε ἀπὸ τὰ λόγια τοῦ Κοράν. Μὰ τοῦτος ὁ Μαχουμέτ, ὡσὰν καὶ ὅσοι φρονοῦσι μετ' αὐτόν, ὁμολογοῦσι πὼς ἀπέθανε, μὰ ὄχι νὰ ἀνεστάθῃ. Διὰ τοῦτα λοιπὸν ὅλα ἔπρεπεν αὐτοὶ νὰ προσκυνοῦσι τὸν Χ[ριστὸν] καὶ νὰ μὴν ἀκολουθοῦσι τοῦ Μωάμεθ, διατὶ πλέον πρέπον εἶναι νὰ πιστεύουνται τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ, παρὰ νὰ πιστεύουσιν ἐνὸς ἀνθρώπου ὅπου ἦτον εἰς ὅλα ὅμοιος μὲ τὸν Διάβολον. Καὶ ἂν θέλῃς ὡς τοὺς βάλωμεν εἰς σύγκρισιν καὶ τοὺς δύο, καὶ θέλουσι γνωριστῆ καὶ τῶν δύο τὰ ἰδιώματα. Ὁ Διάβολος εἶναι ὑπερήφανος, καὶ ὁ Μωάμεθ ὁμοίως ὑπερήφανος. Διατὶ τί μεγαλύτερη ὑπερηφάνεια ἤμπορεῖ νὰ εἶναι ὡσὰν νὰ λέγῃ πὼς ἀνέβηκεν ἀπάνω ἀπὸ τοὺς οὐρανοὺς, καὶ ἀπέρασεν ὅλαις ταῖς δύναμεις ταῖς ἀγγελικαῖς, καὶ ἐγέννηκεν ὁμιλητὴς μὲ τὸν Θεόν, καὶ ἐμεσίτευσε διὰ τοὺς ἀγγέλους ὅπου ἐπταίσασι, καὶ διὰ ὅλον τὸν κόσμον του; Ὁ Διάβολος εἶναι ἀνθρωποκτόνος καὶ ὁ Μωάμεθ εἰς φόνον ἐκαταδίκασεν ἐκείνους ὅπου δὲν πείθονται εἰς τὰ δόγματά του. Ὁ Διάβολος εἶναι πλάνος καὶ ἀπατεῶν, καὶ ὁ Μωάμεθ, συγχωρῶντας ταῖς ἡδοναῖς, βάλ-

ΧΡΙΣΤΟΣ ΕΣΤΑΤΡΩΤΑΙ, ΚΑΙ ΤΕΘΝΗΚΕ, ΚΑΙ ΕΤΑΦΗ, ΚΑΙ ΑΝΕΣΤΗ, ΚΑΙ ΑΝΕΛΗΦΘΗ, ΚΑΙ ΕΝ ΔΕΞΙΑ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΚΑΘΗΤΑΙ. ΚΑΤΑ ΔΕ ΤΟ ΚΟΡΡΑΝ, ΩΣ ΔΗΘΕΝ ΤΙΜΩΝΤΕΣ ΑΥΤΟΝ, ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΤΙ ΟΥΚ ΑΠΕΘΑΝΕΝ, ΑΝΕΛΗΦΘΗ Δ' ΟΜΩΣ. ΚΑΙ ΙΔΟΥ ΟΣΟΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΤΟΥ ΕΤΑΓΓΕΛΙΟΥ ΑΛΗΘΕΙΑΣ, ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗΣ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ ΨΕΥΔΟΛΟΓΙΑΣ Ο ΧΡΙΣΤΟΣ ΖΩΝ ΑΝΑΦΑΙΝΕΤΑΙ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΕΙΤΑΙ. Ο ΔΕ ΜΑΧΟΥΜΕΤ ΟΥΤΟΣΙ, ΩΣ ΠΑΝΤΕΣ ΟΙ ΤΑ ΕΚΕΙΝΟΥ ΦΡΟΝΟΥΝΤΕΣ ΟΜΟΛΟΓΟΥΣΙΝ, ΟΤΙ ΑΠΕΘΑΝΕ ΚΑΙ ΟΥΚ ΑΝΕΣΤΗ. ΤΟΙΝΤΝ ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ ΠΑΝΤΑ ΤΟΝ ΧΡΙΣΤΟΝ ΕΔΕΙ ΠΡΟΣΚΥΤΕΙΝ, ΚΑΙ ΜΗ ΤΩ ΜΩΑΜΕΘ ΑΚΟΛΟΥΘΕΙΝ. ΠΩΣ ΓΑΡ ΕΔΕΙ ΠΙΣΤΕΥΘΗΝΑΙ ΤΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΛΟΓΙΑ ΑΝΘΡΩΠΩ. ΟΜΟΙΩ. ΚΑΤΑ ΠΑΝΤΑ ΤΩ ΔΑΙΜΟΝΙ; ΚΑΙ ΕΙ ΒΟΥΛΕΙ, ΠΑΡΑΒΑΛΛΟΜΕΝ ΑΜΦΟΤΕΡΟΥΣ ΚΑΙ ΓΝΩΣΟΜΕΘΑ ΤΑ ΤΟΥΤΩΝ ΙΔΙΩΜΑΤΑ. Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΕΠΗΡΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΑΛΑΖΩΝ, Ο ΜΑΧΟΥΜΕΤ ΕΠΗΡΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΑΛΑΖΩΝ. ΤΙΣ ΓΑΡ ΜΕΙΖΩΝ ΤΟΥ ΜΩΑΜΕΘ, ΟΣ ΥΠΕΡΑΝΑΒΑΣ ΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΟΥΣ, ΩΣ ΑΥΤΟΣ ΥΠΕΡ ΑΥΤΟΥ ΕΙΡΗΚΕ, ΚΑΙ ΑΥΤΑΣ ΤΑΣ ΑΓΓΕΛΙΚΑΣ ΠΑΣΑΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ ΤΩ ΘΕΩ. ΠΡΟΣΩΜΙΑΕΙ, ΚΑΙ ΜΕΣΙΤΗΣ ΤΩΝ ΕΠΤΑΙΚΟΤΩΝ ΑΓΓΕΛΩΝ ΕΓΕΝΕΤΟ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΠΑΝΤΟΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ; Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΟΣ ΕΣΤΙ, ΚΑΙ Ο ΜΩΑΜΕΘ ΤΟΥΣ ΜΗ ΠΕΙΘΟΜΕΝΟΥΣ ΤΟΙΣ ΔΟΓΜΑ-

ΣΙΝ ΑΥΤΟΥ ΘΑΝΑΤΩ. ΚΑΤΕΔΙΚΑΣΕΝ. Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΑΠΑΤΕΩΝ ΕΣΤΙ, ΚΑΙ Ο ΜΩΑΜΕΘ ΤΑΣ ΗΛΘΟΝΑΣ ΕΝΔΟΥΣ, ΚΑΙ ΩΣΠΕΡ ΤΙ ΔΕΛΕΑΡ ΕΝ ΑΓΚΙΣΤΡΩ. ΕΝΘΕΙΣ, ΤΟΥΣ ΑΝΟΗΤΟΥΣ ΠΡΟΣ ΕΑΥΤΟΝ ΕΦΕΛΚΤΣΑΤΟ. Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΨΕΥΣΤΗΣ ΕΣΤΙΝ, ΑΛΛ' ΟΥ ΤΟΣΟΥΤΟΝ ΩΣ Ο ΜΩΑΜΕΘ, ΚΑΘΩΣ ΕΝ ΟΛΩ. ΤΩ ΚΟΡΡΑΝ ΤΡΑΝΩΣ ΑΝΑΦΑΙΝΕΤΑΙ. Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΥΠΟΥΛΟΣ ΕΣΤΙ, ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΛΛΟΣ ΩΣ Ο ΜΩΑΜΕΘ, ΤΑΠΕΙΝΩΣΙΝ ΥΠΟΚΡΙΘΕΙΣ, ΤΗΝ ΤΥΦΗΛΟΦΡΟΣΤΗΝΗΝ ΗΣΠΑΣΑΤΟ; Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΣΤΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΣΤΙ ΤΩΝ ΑΠΗΓΟΡΕΥΜΕΝΩΝ, ΚΑΙ ΥΠΕΡ ΠΑΝΤΑΣ Ο ΜΩΑΜΕΘ. ΟΥΔΕΝ ΓΑΡ ΥΓΙΕΣ, ΟΥΔΕΝ ΩΦΕΛΙΜΟΝ, ΟΥΔΕΝ ΘΕΩ ΔΕΚΤΟΝ, ΑΛΛΑ ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΘΕΙΟΥ ΝΟΜΟΥ ΕΔΙΔΑΞΕΝ. Ο ΔΙΑΒΟΛΟΣ ΑΘΕΟΣ, ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΠΑΝΤΑ ΟΜΟΙΟΣ ΑΥΤΩ. Ο ΤΗΣ ΑΠΩΛΕΙΑΣ ΤΙΟΣ Ο ΜΑΧΟΥΜΕΤ. ΘΕΟΝ ΓΑΡ ΠΡΟΣΚΥΤΕΙ ΚΑΙ ΚΗΡΥΤΤΕΙ ΟΛΟΣΦΑΙΡΟΝ ΚΑΙ ΨΥΧΡΟΤΑΤΟΝ, ΘΕΟΝ ΠΡΟΣΚΥΤΕΙ, ΤΟΝ ΜΗΤΕ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΑ, ΜΗΤΕ ΓΕΝΝΗΣΑΝΤΑ, ΜΗ ΝΟΗΣΑΣ Ο ΔΕΙΛΑΙΟΣ ΟΤΙ ΣΩΜΑ ΠΡΟΣΚΥΤΕΙ, ΚΑΙ ΟΥ ΘΕΟΝ. Η ΓΑΡ ΣΦΑΙΡΑ ΕΙΔΟΣ ΣΩΜΑΤΟΣ ΕΣΤΙ, ΚΑΙ Η ΨΥΧΙΣ ΠΟΙΟΤΗΣ ΣΩΜΑΤΟΣ. ΤΟ ΔΕ ΘΕΟΝ ΤΟΝ ΜΗΤΕ ΓΕΝΝΗΣΑΝΤΑ ΜΗΤΕ ΓΕΝΝΗΘΕΝΤΑ ΟΥΤΕ ΣΩΜΑ ΠΡΟΣΚΥΤΕΙ, ΟΥΤΕ ΘΕΟΝ ΑΣΩΜΑΤΟΝ ΚΑΙ ΑΛΗΘΗ, ΑΛΛΑ ΘΕΟΝ ΠΡΟΣΚΥΤΕΙ, ΟΝ ΟΝΕΙΡΟΙ ΤΩΝ ΑΣΕΒΩΝ ΔΙΑΠΛΑΤΤΟΥΣΙ. ΓΕ-

νει τὸν δόλον εἰς τὸ ἀγκίστρι καὶ σύρνει τοὺς στρεβλοὺς πρὸς τοῦ λόγου του. Ὁ Διάβολος εἶναι ψεύστης, μὰ ὄχι τόσον ὡσὰν εἶναι ὁ Μωάμεθ, καθὼς φαίνεται εἰς ὅλο τὸ Κοράν. Ὁ Διάβολος εἶναι ὑποκριτῆς, μὰ ποῖος ἄλλος ὑποκρίνεται τὴν ταπεινῶσιν καὶ ἀγαπᾷ τὴν ὑψηλοφροσύνην, ὡσὰν ὁ Μωάμεθ; Ὁ Διάβολος συμβουλευέται πράγματα ὅπου ἐμποδίζει ὁ νόμος, μὰ ὁ Μωάμεθ περισσότερο τὰ συμβουλεύει, παρὰ ὅλους τοὺς ἄλλους, διατὶ οὐδένα καλὸν διδάσκει, οὐδένα ὠφέλιμον, οὐδένα δεκτὸν εἰς τὸν Θεόν, μὰ ὅλα τοῦτα τὰ διδασκαλεύματα εἶναι ἐναντίον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θείου νόμου. Ὁ Διάβολος εἶναι ἄθεος, καὶ ὁ Μαχούμετ εἶναι ὁμοίως του ὡσὰν υἱὸς τῆς ἀπωλείας, διατὶ προσκυνᾷ καὶ κηρύττει ἐνα Θεὸν ὀλοστρόγγυλον, σωματικὸν καὶ ψυχρότατον Θεόν, ὅπου μήτε ἐγεννήθηκε μήτε ἐγέννησε. Δὲν κατανοεῖ ὁ ταλαίπωρος πὼς σῶμα προσκυνᾷ καὶ ὄχι Θεόν. Διατὶ ἡ σφαῖρα ὅπου λέγει πὼς ὁ Θεὸς εἶναι σφαιροειδῆς εἶναι εἶδος σώματος, ἢ ψυχρότης εἶναι ποιότης τοῦ κορμίου. Καὶ τὸν Θεόν ὅπου μήτε ἐγεννήθηκεν μήτε ἐγέννησεν, οὔτε σῶμα τὸν προσκυνεῖ, οὔτε ἀσώματον καὶ ἀληθινόν, μόνον τὸν προσκυνᾷ καθὼς τὸν πλάσσει τὰ σύνορα τῶν ἀσεβῶν. 29

Διατὶ γελοῖον εἶναι νὰ
λογιάζη τινὰς Ἥλιον καὶ
νὰ μὴν ἔχη φῶς, ἢ βρύσιν
χωρὶς νερόν, ἢ νοῦν χω-
ρὶς λόγον, ὅπου ἄμποτες
ὁ τοιοῦτος Θεὸς ὁ ἄλογος
καὶ σωματικὸς νὰ χαλα-
σθῆ. Μὰ ὁ Θε[εὸ]ς ὅπου
προσκυνᾶται καὶ δοξάζε-
ται ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς Χρι-
στιανοὺς εἶναι ἓνας πρὶν
παρὰ ὅλα τὰ πράγματα,
καὶ ἀπάνω ἀπὸ ὅλα καὶ
εἰς ὅλα, καὶ ὑπὲρ τοῦ
πνεύματος πιστευόμενος
καὶ προσκυνούμενος ἐν
πατρὶ καὶ υἱῷ καὶ ἀγίῳ
πνεύματι. Μονὰς θεότης ἐν
τριάδι προσώπων, τριάς
προσώπων ἐν μονάδι θεό-
τητος, ἐσμίμενη ἀσυγχύ-
τως καὶ διαιρουμένη ἀ-
μερίστως. Ἡ αὐτὴ μονὰς
καὶ τριάς παντοδύναμος,
πατὴρ ἀναρχος ὄχι μό-
νον ὡς ἄχρονος, ἀλλὰ
καὶ ὡσὰν αἷτιος, μόνος αἷτία, καὶ ρίζα, καὶ πηγὴ τῆς θεότητος, ὅπου
θεωρεῖται ἐν υἱῷ καὶ πνεύματι, ὁ Θεὸς ἀληθινός, ὁ ὅποιος ἄμποτες νὰ
γίνῃ εὐσπλαχνος εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ὅλους τοὺς Χριστιανοὺς εἰς τὴν φο-
βερὰν ἡμέραν τῆς κρίσεως, διὰ πρεσβειῶν τῆς παναχράντου
καὶ πανυπερευλογημένης Δεσποίνης ἡμῶν Θε[εοτό]κου
Μαρίας καὶ πάντων τῶν Ἀγίων τῶν ἀπ'
αἰῶνος εὐαρεστησάντων αὐτῷ.
Ἄμήν.

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ

Ὁ «Κατὰ Μωάμεθ Λόγος Τέταρτος» εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς Λόγους ποὺ συνέταξε ὁ αὐτοκράτορας Ἰωάννης Στ' Καντακουζηνὸς τὸ 1360, ἀφοῦ παραιτήθηκε ἀπὸ τὸν θρόνο καὶ ἀκολούθησε τὸ μοναχικὸ σχῆμα. Τὸ κείμενο τοῦ Καντακουζηνοῦ μεταφράστηκε τὸ 1635, σὲ γλώσσα καθομιλουμένη, ἀπὸ τὸν Κρητικὸ λόγιό Μελέτιο Συρίγο (1585-1664).

Ἡ μετάφραση τοῦ Συρίγου εἶναι ἀνέκδοτη. Σώζεται σὲ χειρόγραφο, μὲ τὸν τίτλο «Σαρακήνικα», τὸ ὁποῖο ἀνήκει στὴν ἰδιωτικὴ συλλογὴ τῆς Κυρίας Πρίμη καὶ βρίσκεται μικροφωτογραφημένο στὸ Ἱστορικὸ καὶ Παλαιογραφικὸ Ἀρχεῖο τοῦ Μορφωτικοῦ Ἰδρύματος.¹ Τὴ μεταγραφή τοῦ χειρογράφου ἀπὸ τὸ μικροφίλμ ἀνέλαβε νὰ κάνει ὁ Ἐμμανουὴλ Γεωργουδάκης, μὲ τὴν προτροπὴ καὶ τὴν ἐπιστημονικὴ συμπαράσταση τοῦ Ἀγαμέμνονα Τσελίκα.

Σὲ αὐτὴ τὴν πειραματικὴ ἔκδοση — ποὺ σχεδιάστηκε πρῶτιστα ὡς τυπογραφικὴ ἄσκηση καὶ δὲν ἔχει φιλολογικὲς ἀξιώσεις — ἀναδημοσιεύουμε αὐτούσιο, ἀλλὰ μὲ κεφαλαῖα γράμματα, τὸ κείμενο τοῦ Καντακουζηνοῦ ἀπὸ τὴ στερεότυπη ἔκδοση τοῦ Ch. Migne (*Patrologia Graeca*, τόμ. 154, στ. 676-692). Μὲ ἀγκύλες δηλώνουμε, στὴ σελίδα 22, τὴν παράλειψη ἑνὸς χωρίου ποὺ δὲν μεταφράζεται στὸ χειρόγραφο.²

Στὴ διπλανὴ στήλη, μὲ πεζὰ στοιχεῖα, παραθέτουμε τὴ μετάφρα-

1. Ἐνα δεῦτερο χειρόγραφο, μὲ ἀρκετὲς παραλλαγές στὴ μετάφραση, ὑπάρχει στὸ Τμῆμα Χειρογράφων τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, βλ. Α. Παπαδόπουλος-Κεραμεύς, Ἱεροσολυμιτικὴ Βιβλιοθήκη [...], τόμ. Δ', 1899 (ἀνατύπ. 1963), ἀριθ. 26.

2. Αὐτὸ τὸ ἀπόσπασμα, τὸ ὁποῖο, ὡς σημειωθεῖ, παραλείπεται καὶ ἀπὸ τὸ δεῦτερο χειρόγραφο (βλ. σημ. 1), ἔχει ὡς ἐξῆς: «ἐπὶ γὰρ τοῦ σώματος οὐ δύναται ἄνθρωπος ποιῆσαι τὸ κατὰ βούλησιν, ἤτοι τὸ μὴ ἐμπεσεῖν εἰς νόσον· ἢ ἐμπεσῶν, ἔχει ἐπ' ἐξουσίας ἐπανελθεῖν εἰς τὴν προτέραν ὑγίειαν. Ἐπὶ δὲ τῆς ψυχῆς οὐχ οὕτως· ἀλλὰ πᾶς τις ἄνθρωπος ἐπ' ἐξουσίας ἔχει, ἵνα μὴ ἀμάρτη, ὅπερ ἐστὶν ἀσθένεια ψυχῆς. Ἀμαρτῶν δὲ εἰς τὴν αὐτοῦ θέλησιν ἐστίν, ἵνα καὶ αὐθις ἀνακαλέσῃται ἑαυτόν, καὶ μὴ μόνον εἰς τὴν προτέραν ὑγίειαν τῆς ψυχῆς ἐπανέλθοι, ἀλλὰ καὶ πολλῶ τῶ μέτρῳ ὑπερβῆ καὶ ἢ σὺν τῇ μετανοίᾳ, ὡς εἴρηται, ποιήσῃ καὶ ἔργα ἀξιόχρεα...» (Migne, ὁ.π., στ. 686).

ση τοῦ Συρίγου, ἔτσι ὥστε τὰ δύο κείμενα, κατὰ τὸ δυνατόν, νὰ συμβαδίζουν. Στὴ μετάφραση διατηρήσαμε ἀθικτὴ τὴν ὀρθογραφία τοῦ ἀγνωστοῦ γραφέα, μὲ μόνη ἐξαιρέση τὴ διάκριση τοῦ ἐρωτηματικοῦ «πῶς» ἀπὸ τὸ εἰδικὸ «πῶς». Μέσα σὲ ἀγκύλες συμπληρώσαμε τὶς συντομογραφημένες λέξεις. Ἐπίσης, γιὰ λόγους εὐκρίνειας, προσθέσαμε σημεῖα στίξης ὅπου τὸ κρίναμε σκόπιμο: λ.χ., σὲ ὅλες τὶς περιπτώσεις, χωρίζουμε μὲ ἄνω τελεία τὸν εὐθὺ λόγῳ ἀπὸ τὸν πλάγιον.

Ἡ τυπογραφικὴ ἰδιαιτερότητα αὐτῆς τῆς ἔκδοσης δὲν εἶναι παρὰ μία πρόταση γιὰ τὸ πῶς θὰ μπορούσε νὰ ἀξιοποιηθεῖ ἡ αἰσθητικὴ παλαιῶν βιβλίων.

Ὁ σχεδιασμὸς καὶ ἡ ἐπιμέλεια τοῦ βιβλίου ἔγιναν ἀπὸ τὴν Ὀμάδα Ἐργασίας τοῦ Βιβλιολογικοῦ Σεμιναρίου, ποὺ ὀργανώθηκε στὸ Μορφωτικὸ Ἰδρυμα Ἐθνικῆς Τραπεζῆς, μὲ ἐπιδότηση τοῦ Ε.Κ.Τ., ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριον ὡς τὸν Δεκέμβριον 1992, ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τοῦ Ε.Χ.Κάσδαγλη καὶ μὲ τὴ βοήθεια τῆς Μαριλίζας Μητσοῦ. Στὴν Ὀμάδα Ἐργασίας τοῦ Βιβλιολογικοῦ Σεμιναρίου συμμετεῖχαν οἱ:

Αἰκατερίνη Βούρκα, Ἐμμανουὴλ Γεωργουδάκης, Γεωργία Μεταξᾶ-Μαριάτου, Γεωργία Μάρου, Εἰρήνη Παπαδάκη, Ἀλκαῖος Σαλκιτζόγλου, Εἰρήνη Σαρλῆ, Φωτεινὴ Σαχάμη, Μαρία Σμυρνιατῆ, Μαρίνα Τσίντζου καὶ Ἀλέξανδρος Φωτιάς.

Ο ΚΑΤΑ ΜΩΑΜΕΘ ΛΟΓΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΣ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ, ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗ
ΘΗΚΕ ΚΑΙ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΚΑΤΑ ΔΕΚΕΜ
ΒΡΙΟ 1992 ΣΤΟ ΑΝΑΓΡΑΜΜΑ ΕΠΕ ΣΤΟ
ΠΛΑΙΣΙΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟΥ ΒΙΒΛΙΟΛΟΓΙΑΣ